

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 17. lokakuuta 2016
(OR. en)

13026/16

CFSP/PESC 796
PE 99
COPS 292

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	12898/16
Asia:	Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (YUTP) koskeva selvitys – EU:n painopisteet vuonna 2016

Valtuuskunnille toimitetaan ohessa asiakirja "Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (YUTP) koskeva selvitys – EU:n painopisteet vuonna 2016", jonka neuvosto hyväksyi 17. lokakuuta 2016.

Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (YUTP) koskeva selvitys – EU:n painopisteet vuonna 2016**Johdanto**

Korkea edustaja esitteli EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen globaalistrategian kesäkuussa 2016 kokoontuneelle Eurooppa-neuvostolle. Vuoden 2016 jälkipuolisko on omistettu EU:n globaalistrategiassa ensisijaisiksi määriteltyjen alojen seurannalle ja täytäntöönpanolle eli erityisesti selviytymiskyvyn vahvistamiselle, konflikteja ja kriisejä koskevalle yhtenäiselle lähestymistavalle, turvallisuudelle, puolustukselle sekä sisäisten ja ulkoisten politiikkojen keskinäisten yhteyksien vahvistamiselle kiinnittäen huomiota muuttoliikkeeseen ja terrorismin torjuntaan. Strategian täytäntöönpanotyö toteutetaan korkean edustajan, komission varapuheenjohtajan täytäntöönpanoa koskevan etenemissuunnitelman ja lokakuussa 2016 annettujen neuvoston päätelmien perusteella. Lisäksi toimintaa viestinnän ja julkisuusdiplomatian alalla sekä yleisen tietoisuuden lisäämiseksi kolmansien osapuolten suorittaman informaation manipuloinnin ja EU-vastaisten viestien suhteen tehostetaan EU:n kansalaisten ja kolmansien maiden yleisön tavoittamiseksi.

Vuonna 2016 YUTP:ssä keskitytään ennen kaikkea jatkamaan ratkaisujen etsimistä EU:n naapurustossa esiintyviin akuutteihin kriiseihin ihmisoikeuksia suojellen ja puolustaen sekä lujittamaan rauhaa ja vakautta maailmanlaajuisesti myös YTPP-operaatioiden avulla. Idässä Venäjän tekemät kansainvälisen oikeuden loukkaukset ja Ukrainan vakauden horjuttaminen, laajemman Mustanmeren alueen pitkittyneiden konfliktien lisäksi, uhmaavat Euroopan turvallisuusjärjestyksen ydintä. Etelässä ponnistelut keskittyvät edelleen Syyrian konfliktin päätökseen saattamiseen. Syvenevän alueelliseen epävakauden ja turvattomuuden lisäksi Syyrian kriisi vaikuttaa EU:hun myös sisäisesti – sekä suurena turvallisuusriskinä että turvaa hakevien ihmisten laajamittaisena muuttoliikkeenä.

EU keskittyy myös viemään eteenpäin myönteisiä kehityssuuntauksia, esimerkiksi Iranissa, jossa se jatkaa työtään yhteisen kattavan toimintasuunnitelman (JCPOA) täytäntöön panemiseksi ja kahdenvälisen suhteiden uudistamiseksi. Muita painopisteitä ovat EU:n työn edistäminen Libyassa. Hyödyntäen jo ennalta aktiivista rooliaan Afrikassa EU jatkaa rauhan ja selviytymiskyvyn vahvistamista myös YTPP-operaatioiden avulla. Lisäksi EU kehittää edelleen toimivia kumppanuuksia Keski- ja Kaakkois-Aasiassa ja hoitaa ratkaisevan tärkeää transatlanttista suhdetta. Brysselissä lokakuussa 2016 pidetty Afganistan-konferenssi tarjosi merkittävän mahdollisuuden edistää rauhaa, vakautta ja turvallisuutta. EU, joka tunnustaa monenvälisyyteen perustuvan kansainvälisen järjestelmän merkityksen, jatkaa yhteistyötä Yhdistyneiden kansakuntien kanssa.

Tästä kokonaisvaltaisesta toimintamallista johtuen tässä selvityksessä viitataan tarvittaessa YUTP:n ulkopuolisiin politiikan aloihin ja välineisiin.

MAANTIETEELLINEN JAKO

EUROOPPA JA KESKI-AASIA

Itäinen naapuruuspolitiikka ja itäinen kumppanuus

EU:n prioriteetteihin kuuluu edelleen demokraattinen, vakaa ja vauras itäinen naapurusto. EU:n lähestymistavassa itäiseen kumppanuuteen noudatetaan edelleen periaatteita, joista sovittiin vuonna 2015 Riian huippukokouksessa ja jotka vahvistettiin Euroopan naapuruuspolitiikan (ENP) uudelleentarkastelun yhteydessä. EU pyrkii säilyttämään laajapohjaisuuden itäisen kumppanuuden monenvälisessä yhteistyössä. Itäisen kumppanuuden ministerikokouksessa toukokuussa 2016 keskusteltiin tarpeesta jatkaa uudistuksia ja vakauttamista alueella seuraavaa, vuonna 2017 pidettävää huippukokousta valmisteltaessa.

Suhteissaan Georgiaan, Moldovan tasavaltaan ja Ukrainaan EU keskittyy edelleen panemaan täytäntöön kyseisten maiden kanssa tehdyt assosiaatiosopimukset, joilla autetaan ohjaamaan uudistusprosesseja näissä maissa. Georgian ja Moldovan tasavallan osalta assosiaatiosopimukset tulivat voimaan 1. heinäkuuta 2016. Ukrainan kanssa tehtyä assosiaatiosopimusta sovelletaan väliaikaisesti.

Viisumipakon poistaminen, jota jo sovelletaan Moldovan tasavaltaan, on merkittävä ja konkreettinen osoitus EU:n kanssa assosioitumisen hyödyistä. Vuoden 2016 alkupuoliskolla komissio vahvisti, että Georgia ja Ukraina olivat menestyksekkäästi täyttäneet kaikki viisumivapautta koskevien toimintasuunnitelmiansa edellytykset ja esitti lainsäädäntöehdotuksia viisumivelvollisuuden poistamiseksi niiltä Georgian ja Ukrainan kansalaisilta, joilla on biometrinen passi.

EU kehittää niitä itäisiä kumppaneita varten, jotka eivät halua assosiaatiosopimusta, eli Armeniaa, Azerbaidžania ja Valko-Venäjää varten houkuttelevia ja molempia osapuolia hyödyttäviä, yhteisille arvoille ja EU:n peruseriaatteille perustuvia vaihtoehtoja, joilla edistetään laaja-alaista yhteistyötä sekä kestäviä uudistusprosesseja itäisen Euroopan kumppanimaissa.

Ukrainan taloudellinen tilanne on saatu vakautettua suurelta osin kansainvälisen ja EU:n tuen avulla. Siitä huolimatta, että on käynnistetty huomattava joukko uudistuksia, ponnisteluja on jatkettava niiden täytäntöönpanoon ja kestävyysvarmistamiseksi erityisesti oikeusvaltioperiaatteen, korruption torjunnan ja ulkomaisille investoinneille suotuisan ympäristön luomisen aloilla. EU aikoo edelleen edistää institutionaalisia muutoksia, nykyaikaistamista ja vakauttamista Ukrainassa käymällä säännöllistä korkean tason poliittista vuoropuhelua ja panemalla Euroopan naapuruusvälineen mukaiset ohjelmat oikea-aikaisesti täytäntöön. Energiayhteistyötä jatketaan, neuvottelut strategista energiakumppanuutta koskevasta yhteisymmärryspöytäkirjasta mukaan lukien. EU:n ja Ukrainan vuosittainen huippukokous ja myöhemmin tänä vuonna pidettävä assosiaationeuvosto vauhdittavat edelleen Ukrainan poliittista assosiaatiota ja taloudellista yhdentymistä Euroopan unionin kanssa.

EU tukee edelleen diplomaattisia pyrkimyksiä Normandian menettelytavan ja Ukraina-kontaktiryhmän puitteissa, jotta vuosien 2014 ja 2015 Minskin sopimukset saataisiin pantua täysimääräisesti täytäntöön, sekä tarjoaa edelleen taloudellista ja materiaalista tukea Etyjin erityistarkkailuoperaatiolle Ukrainassa. EU sitoutuu jatkossakin noudattamaan toimintaperiaatetta olla tunnustamatta Krimin ja Sevastopolin laitonta liittämistä, mikä johti myös siihen, että Venäjään kohdistettiin rajoittavia toimenpiteitä. EU on avoin kaikelle yhteydenpidolle, jonka tavoitteena on saada kaupankäynnin ongelmat (Venäjän vastatoimenpiteet Ukrainaa vastaan mukaan lukien) ratkaistua rakentavasti siitä huolimatta, että kolmenväliset EU-Ukraina-Venäjä -neuvottelut pitkälle menevän ja laaja-alaisen vapaakauppasopimuksen (DCFTA) täytäntöönpanosta päättyivät tuloksetta joulukuussa 2015. Kolmenvälisille keskusteluille kaasusta talvipaketin yhteydessä kaavaillaan jatkotoimia.

Moldovan tasavallan poliittinen epävakaus vuonna 2015 on ollut merkittävä este uudistusohjelman yleisen edistymisen kannalta. Vuonna 2016 Moldovan tasavallan tilanne on ollut hauras mutta se on vakautunut sen jälkeen, kun uusi hallitus nimitettiin tammikuussa. EU seuraa edelleen tilannetta tiiviisti noudattaen neuvoston helmikuussa 2016 antamia päätelmiä, joissa keskitytään erittäin tarpeellisiin uudistuksiin keskeisillä aloilla. EU on edelleen valmis tukemaan Moldovan tasavaltaa muun muassa antamalla teknistä apua ja hanketukea esimerkiksi vertaisarviointivierailujen muodossa ja korkean tason neuvonantajien avulla. Lisäksi EU sitoutuu edelleen tukemaan Moldovan tasavallan alueellista koskemattomuutta maan kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä sekä Transnistrian sovintoprosessia ja Etyjin ponnisteluja siltä osin.

Georgiassa pidettiin parlamenttivaalit lokakuussa 2016. EU oli tyytyväinen Georgian parlamenttivaaleihin, jotka sujuivat yleisesti ottaen rauhallisesti ja hyvässä järjestyksessä. Vaikka äänestyspaikoilla ja niiden läheisyydessä tapahtui jonkin verran väkivallantekoja, Etyjin/ODIHR:n vaalitarkkailuvaltuuskunta totesi vaalien olleen kilpailuasetelmaan perustuvat, hyvin järjestetyt ja perusvapauksia kunnioittavat. EU odottaa mielenkiinnolla työskentelyä uuden demokraattisesti valitun parlamentin ja hallituksen kanssa, kun vaaliprosessi on saatu päätökseen, ja kehottaa kaikkia uuteen parlamenttiin edustajiksi valittuja työskentelemään yhdessä Georgian etujen mukaisesti. EU tukee edelleen Georgian pyrkimyksiä selviytyä konfliktin seurauksista Georgiasta irtautumaan pyrkivillä Abhasian ja Etelä-Ossetian alueilla, muun muassa Euroopan unionin tarkkailuvaltuuskunnan sekä Etelä-Kaukasiaan ja Georgian kriisiä varten nimitetyn Euroopan unionin erityisedustajan toiminnan kautta. Se on jatkossakin vahvasti sitoutunut noudattamaan politiikkaansa, jolla tuetaan Georgian suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta maan kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä.

EU:n suhteissa **Armeniaan** painopisteenä on neuvotella uusi puitesopimus, joka antaa uutta vauhtia kahdenvälisen suhteidemme tiivistämiselle. Lisäksi uusista kumppanuuden painopisteistä sovitaan yhdessä vanhentuneen Euroopan naapuruuspolitiikan toimintaohjelman korvaamiseksi. Viime vuonna perustuslaista järjestetyn kansanäänestyksen jälkeen on tärkeää, että Armenia panee uuden vaalilain täytäntöön ja toteuttaa kaikki Etyjin ja Euroopan neuvoston antamat suositukset hyvissä ajoin ennen seuraavia, vuonna 2017 pidettäviä parlamenttivaaleja. EU vastaa tärkeimpänä avunantajana suurimmasta osasta tulevien parlamenttivaalien kustannuksista.

EU:n vuoropuhelu **Azerbaidžanin** kanssa tähtää uutta kattavaa sopimusta koskevien neuvottelujen käynnistämiseen. Vaikka maan ihmisoikeustilanne onkin parantunut jonkin verran, se on edelleen huolenaihe. Azerbaidžanilla on keskeinen rooli EU:n energiantoimitusten monipuolistamisessa. Eteläisellä kaasukäytävällä on sen valmistuttua mahdollista lisätä Azerbaidžanin osuutta EU:n energiamarkkinoilla ja vakiinnuttaa maan asema kaasuntoimitusreittinä Kaspianmeren itäisiltä ja eteläisiltä rannoilta.

EU tukee edelleen Etyjin Minskin ryhmän puheenjohtajien välitystoimia, joilla pyritään neuvotteluratkaisuun Vuoristo-Karabahin konfliktissa.

Neuvosto päätti helmikuussa 2016 poistaa valtaosan **Valko-Venäjään** sovellettavista rajoittavista toimenpiteistä pannen merkille maan kuluneiden kahden vuoden aikana toteuttamat toimet, jotka myös ovat osaltaan parantaneet EU:n ja Valko-Venäjän välisiä suhteita. EU on kuitenkin edelleen huolestunut maan tilanteesta ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion aloilla. EU tuomitsee kuolemanrangaistuksen soveltamisen ja kehottaa Valko-Venäjää ottamaan viipymättä käyttöön kuolemantuomioiden täytäntöönpanoa koskevan virallisen moratorion ensimmäisenä vaiheena kuolemanrangaistuksen poistamisessa. Nyt olisi mahdollisuus kehittää EU:n ja Valko-Venäjän suhteissa myönteisempi agenda, johon sisältyisi työn aloittaminen kumppanuuden yhteisiä painopisteitä koskevan sopimuksen tekemiseksi. EU:n apua ohjataan entistä enemmän Valko-Venäjän nykyaikaistamispyrkimyksiin. Valko-Venäjän konkreettinen edistyminen yleismaailmallisten perusvapauksien, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamisessa on edelleen ratkaisevalla sijalla rakennettaessa EU:n ja Valko-Venäjän tulevia suhteita.

Venäjä

Krimin ja Sevastopolin laitton liittäminen Venäjään sekä Ukrainan vakauden jatkuva horjuttaminen tulevat edelleen vaikuttamaan maan ja EU:n välisiin suhteisiin. Noudattaen ulkoasiainneuvostossa maaliskuussa 2016 käytyjen keskustelujen tuloksia, joissa vahvistettiin viisi vuorovaikutuksen periaatetta, ja Eurooppa-neuvoston maaliskuussa 2015 antamia päätelmiä, joissa kytkettiin Venäjään sovellettavien rajoittavien toimenpiteiden kesto Minskin sopimusten täysimääräiseen täytäntöönpanoon, unioni jatkaa kaksitahoista lähestymistapaansa, joka yhdistää päättäväisen toiminnan ja diplomatian.

Vaikka EU:n ja Venäjän välinen vuoropuhelu ja yhteistyö ovat edelleen rajallisia, koska Ukrainan konflikti on ratkaisematta ja koska Venäjän sotilaalliset toimet Syyriassa vuodesta 2015 mutkistavat niitä entisestään, EU aikoo pitää viestintäkanavat avoinna ja toimia valikoidusti Venäjän kanssa asioissa, joihin liittyy selvä EU:n intressi. Näitä ovat esimerkiksi Syyria, Libya, Lähi-idän rauhanprosessi, Afganistan, Iran sekä globaalit kysymykset. Alueellisia ja rajatylittäviä yhteistyöohjelmia toteutetaan myös edelleen.

EU aikoo myös kehottaa edelleen Venäjää noudattamaan kansainvälisiä sitoumuksiaan, jotka koskevat esimerkiksi muiden maiden suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden kunnioittamista, oikeusvaltioon ja hyvään hallintoon liittyviä kysymyksiä sekä WTO:ta. Koska Venäjällä kansalaisyhteiskuntaa painostetaan jatkuvasti, ihmisoikeustilanne on ongelmallinen ja tiedotusvälineiden vapautta kavennetaan, unioni aikoo yhä uudelleen ottaa ihmisoikeuskysymykset esille venäläisten keskustelukumppanien kanssa ja tehostaa sekä Venäjän kansalaisyhteiskunnalle antamaansa tukea että kansojemme välisiä yhteyksiä. EU pani merkille Etyjin/ODIHR:n esittämät huolenaiheet, jotka liittyvät perusvapauksiin ja poliittisiin oikeuksiin kohdistuviin rajoituksiin, tiedotusvälineiden tiukkaan valvontaan ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventamiseen sekä puutteisiin ehdokkaiden rekisteröinnissä ja oikeudellisessa kehityksessä. Nämä vaikuttavat kielteisesti Venäjän federaation valtionduuman vaaleja edeltävään vaali-ilmapiiiriin. EU odottaa, että Venäjän viranomaiset tekevät kaikkensa näiden huolenaiheiden käsittelemiseksi ODIHR:n suositusten mukaisesti. EU ei tunnusta Krimin ja Sevastopolin laitonta liittämistä Venäjän federaatioon eikä siksi tunnusta vaalien järjestämistä Krimin niemimaalla. Lisäksi EU odottaa, että kaikkien valtioiden, jotka kykenevät avustamaan lennon MH17 turman tutkinnassa ja vastuussa olevien syytteenpanossa, on tehtävä niin YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2166 mukaisesti.

Turkki

EU on työskennellyt vuosina 2015 ja 2016 lujittaakseen ja kehittääkseen korkeatasoista vuoropuhelua ja yhteistyötä Turkin kanssa, joka on jäsenehdokasmaa ja keskeinen kumppani muutenkin kuin muuttoliike- ja pakolaiskriisin yhteydessä, mistä on osoituksena EU:n ja Turkin välinen tiivistetty korkean tason yhteydenpito syksystä 2015 lähtien Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2015 antamien päätelmien mukaisesti. Vaikka keskusteluissa keskityttiin pääasiassa pakolais- ja muuttoliiketikriisin käsittelemiseen, ne huipentuivat 29. marraskuuta 2015 pidettyyn huippukokoukseen, jossa todettiin, että EU:lle ja Turkille on tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä molemmille osapuolille erityisen tärkeissä kysymyksissä.

EU tuomitsi voimakkaasti Turkissa 15. heinäkuuta 2016 tapahtuneen vallankaappausyrityksen. Sen jälkeen 21. heinäkuuta julistettiin poikkeustila. Neuvoston 18. heinäkuuta 2016 antamissa päätelmissä EU tuomitsi voimakkaasti vallankaappausyrityksen ja vahvisti samalla tukevansa täysin maan legitiimejä toimielimiä sekä kehotti kunnioittamaan täysimääräisesti Turkin perustuslaillista järjestystä korostaen sen tärkeyttä, että oikeusvaltioperiaatteen on vallittava. EU korosti, että demokratiaa, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia sekä jokaisen oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on kunnioitettava noudattaen täysimääräisesti Euroopan yleissopimusta ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi sekä kuolemanrangaistuksen poistamista koskevaa pöytäkirjaa nro 13. Edellä mainitut tapahtumat huomioon ottaen, EU aikoo seurata näitä kysymyksiä äärimmäisen tarkasti sitoutuen samalla edelleen toimimaan yhdessä demokraattisen, osallistavan ja vakaan Turkin kanssa yhteisiin haasteisiin vastaamiseksi.

Marraskuussa 2015 pidetty EU:n ja Turkin huippukokous käynnisti uudistetun yhteistyön Turkin kanssa (liittymisneuvottelujen elvyttäminen, viisumipakon poistamisen nopeuttaminen, rahoituksen lisääminen kolmella miljardilla eurolla Turkin-pakolaisavun koordinoituvallineen kautta ja muuttoliike- ja pakolaiskriisin hallintaa koskevan yhteisen toimintasuunnitelman käynnistäminen). Sovittiin myös, että EU:n ja Turkin suhteiden potentiaalin hyödyntämiseksi on olennaisen tärkeää käydä jäseneltyä korkean tason vuoropuhelua entistä useammin: järjestetään kaksi sääntömääräistä huippukokousta vuosittain; järjestetään kattavia ja säännöllisiä poliittisen vuoropuhelun kokouksia ministerien, korkean edustajan ja komission jäsenten tasolla säännöllisten assosiaationeuvoston kokousten lisäksi; käydään säännöllisiä keskusteluja ja tehdään yhteistyötä ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla, muun muassa terrorismin torjunnan alalla, sekä käydään korkean tason vuoropuhelua avainkysymyksistä, kuten talous- ja energia-asioista.

Huippukokouksen jälkeen järjestettiin EU:n ja Turkin välinen korkean tason poliittinen vuoropuhelu Ankarassa 25. tammikuuta 2016. Tässä yhteydessä hyväksyttiin kuuden kuukauden yhteinen työsuunnitelma. Lisäksi korkean tason poliittinen vuoropuhelu tarjosi tilaisuuden keskustella kattavasti ja johdonmukaisesti kaikista kummankin osapuolen esityslistalla olevista keskeisistä kysymyksistä tulevien EU:n ja Turkin välisten huippukokousten valmisteluja silmällä pitäen. Istanbulissa käytiin 28. tammikuuta 2016 korkean tason energiavuoropuhelu. Ankarassa ja Istanbulissa järjestettiin 25. ja 26. huhtikuuta 2016 korkean tason taloudellinen vuoropuhelu. EU ja Turkki aloittivat valmistelut tulliliiton parantamiseksi ja nykyaikaistamiseksi, ja komissio viimeistelee parhaillaan vaikutustenarviointitutkimusta tavoitteenaan esittää ehdotus neuvotteluohjeiksi vuoden 2016 viimeisellä neljänneksellä.

Koska pakolais- ja muuttoliikekriisi pysyi jatkuvasti akuuttina, puheenjohtaja Tusk kutsui koolle ylimääräisen valtion- tai hallitusten päämiesten kokouksen Turkin kanssa. Ensimmäisen 7. maaliskuuta 2016 pidetyn kokouksen jälkeen EU ja Turkki sopivat EU:n ja Turkin toimintasuunnitelman pohjalta 18. maaliskuuta 2016 yhteisestä julkilausumasta, jonka tavoitteena on muun muassa EU:n lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti murtaa ihmisten salakuljettajien liiketoimintamalli ja poistaa kannustimet etsiä laittomia reittejä EU:n alueelle. Yhteisen julkilausuman¹ täytäntöönpanoa koskevien viimeisimpien arviointien mukaan sekä rajaylitysten että kuolemantapausten määrän merkittävä vähentyminen julkilausuman voimaantulon jälkeen on osoitus sen täytäntöönpanon tehokkuudesta ja erityisesti siitä, että muuttajia ja pakolaisia hyväksikäyttävien salakuljettajien liiketoimintamalli voidaan tuhota. Kreikkaan suuntautuvien muuttovirtojen laajuus kokonaisuudessaan on selvästi pienempi kuin ennen julkilausumaa, mutta asian huolellinen seuranta olisi aiheellista. Näin ollen on tärkeää jatkaa tilanteen seuraamista ja toteuttaa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Viestinnän ja tiedonvaihdon tehostaminen Turkin viranomaisten ja vastaavien EU:n toimijoiden välillä on tärkeässä osassa, kun käsitellään mahdollisia uusia riskejä. EU:ssa on toteutettu toimenpiteitä riskialttiiden rajojen suojaamiseksi. Bulgarian viranomaisten pyydettyä lisätukea Frontex on asteittain lisännyt läsnäoloaan Bulgarian Turkin (ja myös Serbian) vastaisilla rajoilla. Turkin olisi jatkettava toimiaan yhteisen julkilausuman panemiseksi täytäntöön tehokkaalla ja kestäväällä tavalla. EU pitää arvossa Turkin anteliaisuutta yli kahden miljoonan syyrialaisen pakolaisen vastaanottamisessa ja heidän tarpeistaan huolehtimisessa.

Turkin-pakolaisavun koordinoituväline perustettiin vastauksena tarpeeseen antaa merkittävää lisärahoitusta maassa olevien syyrialaisien pakolaisten tukemiseksi. Koordinoituväline keskittyy humanitaariseen apuun, koulutukseen, muuttoliikkeen hallintaan, terveyteen, kunnalliseen infrastruktuuriin sekä sosiaaliseen ja taloudelliseen tukeen. Se on nyt täysin toimintakykyinen ja suuri osa vuosille 2016–2017 varatusta 3 miljardin euron kokonaissummasta on jo kohdistettu. Turkin kansalaisten viisumivollisuuden poistamisen osalta Turkin on vielä täytettävä seitsemän viisumivapautta koskevan etenemissuunnitelman 72 edellytyksestä. EU, joka pahoittelee Turkin tässä asiassa antamia yksipuolisia lausumia, joilla ei ole oikeudellisia vaikutuksia, korostaa, että on tärkeää, että suhteessa kaikkiin EU:n jäsenvaltioihin Turkki panee täysimääräisesti ja tehokkaasti täytäntöön sekä takaisinottosopimuksen että viisumivapautta koskevan etenemissuunnitelman, mihin kuuluu yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa sekä kaikkien EU:n jäsenvaltioiden kansalaisten pääsy syrjimättömästi ilman viisumia Turkin alueelle.

¹ COM(2016) 634 final, 28. syyskuuta 2016.

Ankarassa pidettiin 9. syyskuuta 2016 korkean tason poliittinen vuoropuhelu, jossa käsiteltiin yhteistyön edistymistä useilla eri aloilla, mukaan lukien tärkeimmät ulkopoliittiset tapahtumat, terrorismin torjunta, muuttoliike, energia ja taloussuhteet. EU toisti tukevansa Turkin kansaa ja sen demokraattisia instituutioita, mutta tähän sisältyy myös selvä viesti siitä, että Turkin on kunnioitettava oikeusvaltioperiaatetta, suojeltava tiedotusvälineiden vapautta ja taattava jokaisen yksilön oikeus oikeudenmukaiseen ja puolueettomaan oikeudenkäyntiin. Lisäksi keskusteltiin kurdien tilanteesta ja kurdikysymyksestä. EU huomautti, että väkivallanteot ja terrori-iskut on lopetettava kokonaan ja aseista on luovuttava ja poliittinen prosessi on käynnistettävä.

Joulukuussa 2015 EU pani merkille, että komissio aikoi esittää vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä useista luvuista valmisteluasiakirjoja, tämän kuitenkin vaikuttamatta jäsenvaltioiden kantoihin. EU totesi myös, että Turkki voi nopeuttaa liittymisneuvottelujen etenemistä edistymällä edellytysten täyttämässä, täyttämällä neuvottelukehyksen vaatimukset ja noudattamalla sopimusvelvoitteitaan EU:ta kohtaan. EU kehottaa edelleen Turkkia mukauttamaan politiikkaansa asteittain EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, kuten neuvottelukehyksessä edellytetään.

Turkin on sitouduttava yksiselitteisesti hyviin naapuruussuhteisiin ja kiistojen rauhanomaiseen ratkaisemiseen YK:n peruskirjan mukaisesti ja tarvittaessa Kansainväliseen tuomioistuimeen turvautuen. Tältä osin unioni tuo jälleen kerran esiin vakavan huolensa ja kehottaa Turkkia välttämään kaikenlaisia uhkailuja tai toimia jotakin jäsenvaltiota vastaan sekä kiistanaiheita tai toimia, jotka haittaavat hyviä naapuruussuhteita ja riitojen rauhanomaista ratkaisemista. Lisäksi EU korostaa jälleen EU:n jäsenvaltioiden kaikkia täysivaltaisia oikeuksia. Niihin kuuluvat muun muassa oikeus tehdä kahdenvälisiä sopimuksia ja oikeus tutkia ja hyödyntää luonnonvaroja EU:n säännösten ja kansainvälisen oikeuden, kuten YK:n merioikeusyleissopimuksen, mukaisesti. EU korostaa myös tarvetta kunnioittaa jäsenvaltioiden täysivaltaisuutta niiden aluemerellä ja ilmatilassa. Turkkia kehoitetaan osoittamaan pidättyvyyttä ja kunnioittamaan Kyproksen suvereniteettia aluemereensä nähden ja Kyproksen suvereenia oikeuksia sen omalla talousvyöhykkeellä.

Toistuvista kehotuksista huolimatta Turkki kieltäytyy edelleen täyttämästä velvoitettaan soveltaa kaikilta osin ja syrjimättömällä tavalla assosiaatiosopimuksen lisäpöytäkirjaa kaikkiin jäsenvaltioihin, vaikka lisäpöytäkirjan täytäntöönpano voisi vauhdittaa neuvotteluja merkittävästi. Koska asiassa ei ole tapahtunut edistymistä, EU pitää voimassa vuonna 2006 käyttöön ottamansa toimenpiteet, joilla on jatkuvaa vaikutusta neuvottelujen kokonaiskehitykseen. Lisäksi Turkki ei valitettavasti ole edelleenkään edistynyt tarvittavassa suhteidensa normalisoimisessa Kyproksen tasavallan kanssa. EU palauttaa mieleen kantansa, joka koskee EU:n jäsenvaltioiden liittymistä kansainvälisiin järjestöihin.

EU panee merkille rohkaisevan kehityksen kuluneen vuoden aikana ja, kuten neuvottelukehyksessä korostetaan, odottaa Turkin tukevan aktiivisesti neuvotteluja, joiden on tarkoitus johtaa Kyproksen ongelman ratkaisemiseen oikeudenmukaisella, kokonaisvaltaisella ja kestäväällä tavalla YK:n puitteissa, YK:n turvallisuusneuvoston asiaan liittyvien päätöslauselmien mukaisesti ja unionin peruseriaatteita noudattaen. Turkin sitoutuminen ja konkreettinen panos tällaiseen kokonaisvaltaiseen ratkaisuun ovat edelleen ratkaisevan tärkeitä.

Länsi-Balkan

Vuonna 2016 EU on keskittynyt seuraaviin poliittisiin vakautta ja turvallisuutta koskeviin tekijöihin: Kosovon^{*} ja Serbian välisten suhteiden normalisoitumisen helpottaminen edelleen, poliittisesta kahtiajakautumisesta johtuvien vakautta uhkaavien riskien vähentäminen Kosovossa ja entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa, Bosnia ja Hertsegovinan valtion toimivuuden ja sosioekonomisen kehityksen edistäminen, Serbian EU:hun suuntautumisen lujittaminen sekä uudistusten ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen Albaniassa ja Montenegrossa.. EU on edelleen sitoutunut Länsi-Balkanin maiden eurooppalaiseen tulevaisuuteen. EU aikoo myös edelleen korostaa vuoropuhelussaan asianomaisten Länsi-Balkanin maiden kanssa odottavansa yhteistyön syventämistä entisestään ulkopoliittisissa kysymyksissä ja kantojen asteittaista mukauttamista EU:n ulkopoliittisiin kantoihin erityisesti rajoittavien toimenpiteiden kaltaisissa asioissa, joissa on kyse merkittävistä yhteisistä eduista.

^{*} Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

Belgradin ja Pristinan välistä normalisointiprosessia (EU:n edistämää vuoropuhelua) on jatkettava vilpittömässä mielessä vuoden 2016 ajan ja sen jälkeen, ja molempien osapuolten on pantava kaikki vuoropuhelusopimukset täytäntöön. Korkean edustajan edistämien, Pristinan ja Belgradin välisten korkean tason vuoropuhelukokousten odotetaan jatkuvan. Tämä prosessi voi nyt saada uutta vauhtia, kun Serbiassa ja Kosovossa on pidetty vaalit. Kaikkien vuoropuhelusopimusten täytäntöönpanossa on olennaista edetä lisää, jotta edistyttyisiin niin Serbian kuin Kosovon eurooppalaisen tulevaisuuden toteuttamisessa.

Siitä huolimatta, että oppositio on kadottanut entisen yhtenäisyytensä, merkittävä vastakkainasettelu muodostaa **Kosovossa** vuonna 2016 jatkuvan riskin, joka saattaa johtaa opposition aiheuttamien satunnaisten väkivaltaisuuksien toistumiseen. Euroopan unionin oikeusvaltio-operaation (EULEX) toimeksiantoa on jatkettu kesäkuuhun 2018 saakka. EU:n ja Kosovon välinen vakautus- ja assosiaatiosopimus tuli voimaan 1. huhtikuuta 2016, ja vakaus- ja assosiaationeuvoston ensimmäinen kokous pidetään vuoden 2016 loppuun mennessä.

Kosovon edistyttyä merkittävästi viisumivapautta koskevan etenemissuunnitelman vaatimusten täyttämiseksi komissio esitti toukokuussa 2016 virallisen ehdotuksen Kosovon lisäämiseksi Schengenin viisumivapausluetteloon sillä edellytyksellä, että siihen päivään mennessä, jona Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät tämän ehdotuksen, Kosovo on ratifioinut rajasopimuksen Montenegron kanssa ja edistynyt järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunnassa. EU palauttaa mieleen, että kaksi jäljellä olevaa edellytystä on täytettävä. EU muistuttaa myös, että jos asiaa koskevia ehtoja ei noudateta, voidaan soveltaa suojalauseketta, kuten muidenkin viisumivapauden saaneiden maiden suhteen.

Nyt kun **Serbian** kanssa on joulukuussa 2015 avattu kaksi ensimmäistä neuvottelulukua, liittymisneuvotteluissa on tärkeää käsitellä oikeusvaltioon liittyviä kysymyksiä. Molempien asianomaisten lukujen (23 – oikeuslaitos ja perusoikeudet ja 24 – oikeus, vapaus ja turvallisuus) käsittely aloitettiin heinäkuussa 2016, minkä pitäisi muun muassa kannustaa osoittamaan näillä aloilla saavutetut tulokset. EU rohkaisee Serbiä jatkamaan tätä myönteistä kehitystä ja tehostamaan lainsäädännön uudistamista ja tosiasiallista täytäntöönpanoa keskeisillä oikeuslaitoksen uudistamisen, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumisen sekä sananvapauden ja tiedotusvälineiden vapauden aloilla. Erityistä huomiota on kiinnitettävä perusoikeuksien täysimääräiseen kunnioittamiseen, myös haavoittuvimpien ryhmien, erityisesti romanien, suojelemiseen sekä vähemmistöjen suojelua koskevan lainsäädännön tosiasialliseen täytäntöönpanoon, kansallisten vähemmistöjen syrjimättömään kohteluun koko Serbiassa koulutus, vähemmistökielten käyttö sekä media- ja uskonnollisten palvelujen käyttö vähemmistökielillä mukaan luettuina, sekä seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän torjumiseen.

Sen jälkeen kun huhtikuussa 2016 järjestettiin ennen aikaiset parlamenttivaalit, joissa pääministeri Aleksandar Vučić sai selkeän tuen politiikalle, joka tähtää EU:n kanssa yhdentymisen jatkamiseen, uuden hallituksen on nyt keskityttävä keskeisiin uudistuksiin. On myös tärkeää, että Serbia ylläpitää rakentavaa asennetta kaikkia naapurimaitaan kohtaan ja osallistuu edelleen myönteisessä hengessä alueellisiin yhteistyöaloitteisiin. EU kehottaa vastaisuudessakin Serbiä mukauttamaan politiikkaansa asteittain EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, kuten neuvottelukehyksessä edellytetään.

Syyskuussa 2016 neuvosto pyysi komissiolta lausuntoa **Bosnia ja Hertsegovinan** esittämään EU-jäsenyyshakemukseen. Uudistusohjelman ja sen toimintasuunnitelman jatkuva ja tehokas täytäntöönpano sosioekonomiseen, oikeusvaltion ja julkishallinnon uudistukseen keskittyen on ratkaisevan tärkeää. EU kiinnittää erityistä huomiota asiassa Sejdić-Finci annetun tuomion täytäntöönpanoon.

Vakautus- ja assosiaatiosopimuksen mukautusta koskeva pöytäkirja, jolla otetaan huomioon Kroatian liittyminen EU:hun, on parafoitu heinäkuussa 2016. Elokuussa 2016 perustetun EU-asioiden koordinoitimekanismin on toimittava tehokkaasti, jotta kaavaillut vakautus- ja assosiaatiokomitean ja vakautus- ja assosiaationeuvoston kokoukset voivat tehdä työnsä, myös ottaen huomioon komission lausuntoprosessin, jossa käsitellään EU-jäsenyyttä koskevaa hakemusta. Uusi IMF-järjestely allekirjoitettiin syyskuussa 2016. Marraskuussa 2016 YK:n turvallisuusneuvoston on määrä äänestää Bosnia ja Hertsegovinassa toteutettavan Euroopan unionin sotilasoperaation (EUFOR Althea) toimeksiannon uusimisesta. Bosnia ja Hertsegovina haluaa myös edistää Naton jäsenyysspyrkimyksiään.

Entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian tilanne on edelleen hauras ja ennenaikaiset parlamenttivaalit (joiden järjestämisestä alkuvuonna 2016 sovittiin neljän tärkeimmän osapuolen kesken kesä-heinäkuussa 2015 tehdyn poliittisen sopimuksen mukaisesti EU:n toimiessa välittäjänä), joita on siirretty kahdesti, on nyt määrä järjestää 11. joulukuuta 2016. Hallituksen on kuitenkin puututtava julkisuuden henkilöiden laittoman valvonnan paljastumisen yhteydessä esiin tulleisiin järjestelmätason oikeusvaltiokysymyksiin. Jos näitä huolenaiheita ei kyetä ratkaisemaan, poliittinen epävakaus ja yleinen levottomuus saattavat kasvaa. Kumanovon terroriteoista syytettyjen oikeudenkäynti jatkuu. EU edellyttää maan huolehtivan hyvistä naapuruussuhteista Kreikkaan ja Bulgariaan neuvoston joulukuussa 2015 antamien päätelmien mukaisesti ja toteuttavan käytännössä tärkeimpien poliittisten puolueiden johtajien 2. kesäkuuta tekemässä sopimuksessa antamat asiaa koskevat sitoumukset. EU jatkaa tilanteen tiivistä seuraamista ja on edelleen sitoutunut entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian EU:hun liittymistä koskevaan prosessiin.

Montenegrossa hallitus ja keskeiset oppositiopuolueet sopivat vallanjakojärjestelystä keväällä 2016 tarkoituksena järjestää uskottavat parlamenttivaalit lokakuussa 2016, mikä on osoitus maan poliittisesta kypsyydestä. Kahden uuden luvun kesäkuisen avaamisen jälkeen Montenegro jatkoi edistymistä oikeusvaltiokysymyksissä ja esitti myös vankkoja tuloksia korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Tämä on olennaista, jotta jäljellä olevat liittymisneuvottelujen luvut voidaan avata ja sulkea. Naton jäsenet allekirjoittivat Montenegron liittymispöytäkirjan toukokuussa 2016, ja ratifiointi on jo käynnissä. Maan euroatlanttinen integraatio vaikuttaa myönteisesti vakauteen laajemmalla alueella.

Albania on edelleen edistynyt vakaasti niiden viiden keskeisen prioriteetin (julkishallinnon uudistaminen, oikeuslaitos, korruption torjunta, järjestäytyneen rikollisuuden torjunta ja ihmisoikeudet, vähemmistöjen suojelu ja omaisuus oikeuksien täytäntöönpano mukaan lukien) käsittelemisessä, jotka on määritelty liittymisneuvottelujen aloittamisen perustaksi. On varmistettava, että ne pannaan täytäntöön kestäväällä, kokonaisvaltaisella ja osallistavalla tavalla. Albanian parlamentti hyväksyi kesällä 2016 oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja vastuuvollisuuden vahvistamiseksi toteutettavan kattavan uudistuksen kannalta keskeistä lainsäädäntöä, ja maan pitäisi kyetä käynnistämään vakavasti otettavia täytäntöönpanotoimia tämän vuoden kuluessa. Näissä keskeisissä prioriteeteissa tarvitaan lisätoimia.

Jäljelle jäävien Länsi-Balkanin reitin **muuttoliikkeeseen** liittyvien kysymysten käsittelyn helpottamiseksi tiivistä koordinoitua ja yhteistyötä alueen maiden kanssa on jatkettava koko vuoden 2016 ajan, ottaen huomioon rajavalvonnan tukemisen seurannan, vastaanottovalmiuksien parantamisen ja salakuljetusverkostojen torjunnan. Vaihtoehtoisia muuttoreittejä koskevien valmiussuunnitelmien on oltava käytössä muissakin Länsi-Balkanin maissa ja jatkuva seuranta erityisesti EU:n virastojen toimesta on ensiarvoisen tärkeää salakuljetusliiketoiminnan kehittymisen hillitsemiseksi alueella.

Osallistava **alueellinen yhteistyö ja hyvät naapuruussuhteet** pysyvät vakauden ja Länsi-Balkanin maiden eurooppalaisen tulevaisuuden kannalta olennaisen tärkeinä. Jatkuvat pyrkimykset osallisuuden helpottamiseksi ovat edelleen tarpeen vuonna 2016 erityisesti alueellisten oikeusvaltioaloitteiden ja -foorumien osalta. Sofiassa 1. kesäkuuta pidetyssä Kaakkois-Euroopan yhteistyöprosessin huippukokouksessa ja Berliinin prosessin puitteissa 4. heinäkuuta 2016 pidetyssä Pariisin konferenssissa (Länsi-Balkanin huippukokous) käsiteltiin ajankohtaisimpia poliittisia kysymyksiä sekä liikenne- ja energiayhteyksien kehittämistä niin alueen sisällä kuin EU:n kanssa. Pariisin konferenssissa keskityttiin myös nuorisoaloitteisiin, kuten Brdon-Brijunin prosessin puitteissa vuonna 2015 käynnistettyyn myönteiseen toimintasuunnitelmaan Länsi-Balkanin nuorisolle. Alueellisen yhteistyöneuvoston vuosien 2017–2019 ohjelmassa, joka hyväksyttiin kesäkuussa 2016, korostetaan entisestään perustekijöitä, kuten oikeusvaltioperiaatetta, talouden ohjausjärjestelmää ja julkishallinnon uudistamista, kaikkien Länsi-Balkanin maiden ja muiden alueellisen yhteistyöneuvoston jäsenten laaja-alaisemman yhdentymisen varmistamiseksi. EU jatkaa osallistavaa alueellista yhteistyötä Kaakkois-Euroopassa ja Länsi-Balkanin alueella vahvistavien aloitteiden ja rakenteiden tukemista.

EU pitää Länsi-Balkania ensisijaisen tärkeänä alueena **terrorismin torjuntaan** liittyvien ulkoisten toimien osalta. EUH ja komission yksiköt aikovat tehostaa EU:n virastojen ja asianomaisten Länsi-Balkanin maiden viranomaisten välistä yhteistyötä terrorismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjunnassa keskittyen Slovenian ehdottaman Länsi-Balkanin terrorismintorjunnan aloitteen puitteissa toteutettaviin koordinoituihin toimiin. EUH, komission yksiköt ja muut sidosryhmät laativat vuosien 2017–2019 kuluessa liittymistä valmistelevan tukivälineen puitteissa terrorismin torjuntaa, järjestäytyntä rikollisuutta ja rajaturvallisuutta koskevan alueellisen avustushankkeen.

Länsi-Eurooppa

Vuosi 2016 on ratkaiseva EU:n ja **Sveitsin** suhteiden kannalta. Sveitsin perustuslaki edellyttää, että liittoneuvosto laatii 9. helmikuuta 2014 järjestetyn kansanäänestyksen perusteella helmikuuhun 2017 mennessä täytäntöönpanolainsäädäntöä. Tämä lainsäädäntö saattaa olla ristiriidassa EU:n ja Sveitsin välisen henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan sopimuksen kanssa. Strategisia valintoja on tehtävä niin Sveitsissä kuin EU:ssa. EU:n ja Sveitsin välisten yleisten suhteiden luonne on ilmeisen riippuvainen tämän prosessin tuloksista.

Sveitsin kanssa jatkettiin tiivistä yhteistyötä ja vaihtoa muun muassa Etelä-Kaukasiaan (Etyjin sveitsiläinen erityislähettiläs), Pohjois-Afrikan demokratiakehitykseen, Lähi-idän rauhanprosessiin ja Iraniin liittyvissä kysymyksissä. Sveitsi todennäköisesti yhtyy edelleen itsenäisesti EU:n kantoihin ja toimenpiteisiin siitä huolimatta, että EU:n ja Sveitsin välillä ei ole asiaa koskevaa sopimusta.

EU:n ja **Norjan** välinen yhteistyö ulkopolitiikan alalla on hyvää ja tiivistä erityisesti Lähi-itään (Norja on tilapäisen yhdyskomitean puheenjohtaja), Syyriaan, Venäjään/Ukrainaan ja arktiseen alueeseen liittyvissä kysymyksissä. Norja osallistuu myös Kolumbian rauhanneuvotteluihin (se toimii rauhanvälittäjänä yhdessä Kuuban kanssa). Norja on jatkossakin keskeinen kumppani energiaturvallisuuden, turvallisuuden, muuttoliikkeen, ilmastonmuutoksen torjunnan, kriisinratkaisun, kehitysavun sekä ihmisoikeuksien edistämisen aloilla.

Suhteet **Andorran, Monacon ja San Marinon pienoisoisvaltioihin** ovat muuttuneet sen jälkeen kun neuvottelut yhden tai useamman assosiaatiosopimuksen tekemiseksi aloitettiin vuoden 2015 alussa. Neuvotteluprosessi jatkuu koko vuoden 2016 ajan ja sen yhteydessä toteutetaan laaja kartoitus asiaa koskevasta EU-säännöstöstä neljän vapauden alalla ja keskustellaan kyseisten maiden ja EU:n välisiin suhteisiin kytkeytyvän toimielinrakenteen tulevaisuudesta.

Keski-Aasia

Keski-Aasiassa EU keskittyy edistämään taloudellista kehitystä ja hyvää hallintotapaa alueen vakauden lujittamiseksi kesäkuussa 2015 hyväksytyyn **EU:n Keski-Aasian strategian** mukaisesti. EU pyrkii yhteistyössä muiden maiden ja alueella aktiivisesti toimivien järjestöjen kanssa edistämään synergiaa erityisesti suhteessa Afganistaniin. Taloudellisen kehityksen ja hyvän hallintotavan lisäksi EU pyrkii edelleen edistämään yhteistyön lisäämistä koulutusosalalla, vesi- ja ympäristökysymyksissä, oikeusvaltioperiaatteen osalta sekä ihmisoikeuksien suojaamisen tehostamiseksi. On vakiintunut vahva institutionaalinen yhteys, mikä käy ilmi toukokuussa 2016 käydystä korkean tason poliittisesta ja turvallisuusalan vuoropuhelusta ja 4. lokakuuta pidetystä EU:n ja Keski-Aasian ministerikokouksesta.

On tärkeää varmistaa **Kazakstanin** kanssa tehdyn tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen menestyksenkäs väliaikainen soveltaminen ja ratifiointi. **Kirgisiassa** on tarkoitus järjestää presidentinvaalit vuonna 2017 ja onnistunut demokraattinen vallanvaihto olisi tärkeä esimerkki koko alueelle. **Uzbekistan** on aloittamassa Karimovin jälkeisen aikakauden ja EU:lle on tärkeää lähestyä Keski-Aasian väkirikkaimman maan uutta johtoa. **Tadžikistanilla** on vastassaan lukuisia haasteita, kuten talouden laskusuhdanne ja yhä voimallisemmat oppositioon kohdistuvat sortotoimet, joita on syytä seurata tarkkaan. On tärkeää lujittaa yhteyksiä **Turkmenistaniin**, etenkin kun otetaan huomioon maan potentiaali merkittävänä kaasun toimittajana eteläiseen kaasukäytävään.

Arktinen alue

Maailmanlaajuinen huomio **arktiseen alueeseen** on lisääntynyt huomattavasti ilmastonmuutoksen mukanaan tuomien haasteiden ja mahdollisuuksien myötä ja se kohdistuu pitkälti uusiin energian ja mineraalien lähteisiin ja uusien laivareittien avaamiseen. Huhtikuussa 2016 korkea edustaja ja komissio esittivät yhteisen tiedonannon arktista aluetta koskevasta yhdennetystä Euroopan unionin politiikasta. Neuvosto ilmaisi 20. kesäkuuta 2016 antamissaan päätelmissä tyytyväisyytensä kyseiseen tiedonantoon. Tässä politiikassa otetaan huomioon todettu viimeaikainen kehitys, paikallisten asukkaiden sosioekonomiset toiveet ja tarve säilyttää arktisen alueen asema rakentavan kansainvälisen yhteistyön vyöhykkeenä.

Eteläinen naapurusto

Alueen poliittisen, taloudellisen ja turvallisuustilanteen vakauttaminen on EU:n politiikassa keskeistä. EU aloittaa uuden vaiheen eteläisen naapuruston maiden kanssa tehtävässä yhteistyössä pyrkien rakentamaan vaikuttavampaa kumppanuutta osana tarkistettua Euroopan naapuruuspolitiikkaa tehostetun eriyttämisen ja yhteisen omistajuuden pohjalta. EU myös edistää edelleen alueellisen integraation lisäämistä erityisesti Välimeren unionin puitteissa toteuttavilla aloitteilla ja lisää vuoropuhelua arabimaiden kanssa kehittäen yhteistyömahdollisuuksia Arabiliiton ja Islamilaisten maiden yhteistyöjärjestön kaltaisten järjestöjen (OIC) kanssa.

EU tiivistää yhteistyötään poliittisia ja taloudellisia uudistuksia toteuttavien maiden, kuten Tunisian, Jordanian ja Marokon, kanssa. Tämä näkyy tiiviimpänä poliittisena vuoropuheluna, merkittävänä EU:n rahoitusapuna (sekä avustuksina että lainoina), kumppanuutemme prioriteeteista sopimisena sekä keskeisillä politiikan aloilla tapahtuvana edistysenä. Erityisesti turvallisuuden osalta helmikuussa 2015 annettujen neuvoston päätelmien ja Eurooppa-neuvoston jäsenten julkilausuman jatkotoimina EU on käynnistänyt terrorisminvastaisia vuoropuheluja kumppaneiden kanssa ja ENP:n uudelleenarvioinnissa ehdotetaan toimenpiteitä, joilla vahvistetaan kumppaneiden kykyä selviytyä uhkista, kuten kykyä torjua terrorismiuhkaa ja ehkäistä radikalisoitumista, sekä tuetaan turvallisuusalan uudistusta ja rajaturvallisuutta. Myös muuttoliikkeen hallintaa koskevan vuoropuhelun jatkaminen on prioriteetti. Jordaniaa ja Libanonia tuetaan EU:n sopimusten muodossa kattavasti niiden keskeisessä tehtävässä lähes kahden miljoonan Syyrian pakolaisen vastaanottamisessa².

EU on sitoutunut **Tunisian** demokratiakehitykseen ja lisää tukeaan maan pyrkimyksille käsitellä kohtaamiaan kriittisiä haasteita sekä edistää pitkän aikavälin vakautta, selviytymiskykyä, hyvää hallintoa, sosioekonomista kehitystä ja turvallisuutta komission ja korkean edustajan syyskuussa 2016 esittämän yhteisen tiedonannon pohjalta.

² Ks. uutta kumppanuuskehystä koskeva tiedonanto.

Libyassa EU tukee presidenttineuvostoa ja kansallisen sovinnon hallitusta, jotka muodostettiin sen jälkeen, kun YK:n tukema Libyan poliittinen sopimus allekirjoitettiin ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2259 hyväksyttiin joulukuussa 2015, auttaakseen niitä nykyisen poliittisen ja turvallisuuskriisin lopettamisessa. EU on osoittanut kansallisen sovinnon hallituksen ja Libyan kansan tukemista varten 100 miljoonan euron yhteistyöpakettin, jota ollaan jo osittain panemassa täytäntöön.

EU pyrkii tiivistämään strategista vuoropuheluaan **Marokon** kanssa erityisesti turvallisuuteen, demokraattisiin uudistuksiin ja muuttoliikkeeseen liittyvissä kysymyksissä, jotta viimeaikaisista tapahtumista päästäisiin yli ja kumppanuutta hyödynnettäisiin kokonaisuudessaan.

Algeria on osoittautunut luotettavaksi kumppaniksi turvallisuus- ja energiakysymyksissä. Parhaillaan käydään neuvotteluja kumppanuuden uusista painopisteistä.

EU neuvottelee kumppanuuden painopisteistä myös **Egyptin** kanssa, jonka kanssa suhteiden keskiössä ovat demokraattiset uudistukset, sosioekonominen kehitys ja ihmisoikeudet, ja ottaa huomioon Egyptin olennaisen tärkeän roolin alueellisen turvallisuuden kannalta ja myös terrorismin torjunnassa.

ENP:n tarkistuksen mukaisesti kumppanuuden painopisteistä neuvotellaan myös **Jordanian** ja **Libanonin** kanssa.

Lähi-idän rauhanprosessi

Lähi-idän rauhanprosessin polkiessa paikallaan EU tiivistää yhteydenpitoaan osapuoliin ja kansainvälisiin kumppaneihin, myös erityisedustajansa välityksellä, jotta saataisiin aikaan neuvotteluja edistävää uutta dynamiikkaa. EU toistaa olevansa vahvasti sitoutunut kahden valtion ratkaisuun ja useissa neuvoston päätelmissä esitettyyn nykyiseen politiikkaansa ja olevansa huolestunut kyseiseen ratkaisuun kohdistuvista kasvavista uhkista. EU muistuttaa, että siirtokunnat ovat kansainvälisen oikeuden mukaan laittomia, merkitsevät estettä rauhalle ja uhkaavat tehdä kahden valtion ratkaisusta mahdottoman, ja toistaa vastustavansa jyrkästi Israelin siirtokuntapolitiikkaa ja sen yhteydessä toteutettuja toimia, kuten purkutöitä ja takavarikkoja, jotka kohdistuvat myös EU:n rahoittamiin hankkeisiin. EU on syvästi huolissaan siitä, että jatkuva väkivallan kierre on johtanut merkittäviin ihmishenkien menetyksiin Israelissa ja palestiinalaisalueilla. EU tuomitsee jyrkästi olosuhteista riippumatta kaikkien osapuolten terrorismi-iskut ja väkivaltaisuuudet, joissa on kuollut myös lapsia.

Yhteistyö kvartetin sisällä ja muiden alueella toimivien ja ulkopuolisten sidosryhmien kanssa on lähikuukausina välttämätöntä vahvemman monenvälisen kehyksen varmistamiseksi. EU muistuttaa jatkossakin molemmille osapuolille, että kvartetin äskettäin esittämän raportin sisältämiin suosituksiin on suhtauduttava vakavasti. EU aikoo määrätietoisesti ja yhdessä muiden kansainvälisten ja alueellisten kumppaneiden kanssa tukea konkreettisella ja merkittävällä panoksella kannustimien globaalia kokonaisuutta rauhan saavuttamiseksi osapuolten välillä, jotta suunniteltu kansainvälinen konferenssi saadaan pidettyä ennen vuoden loppua. Lisäksi EU toistaa ehdotuksensa, jossa lopullista asemaa koskevan sopimuksen yhteydessä tarjotaan ennennäkemätöntä poliittisen, taloudellisen ja turvallisuusalan tuen yhdistelmää molemmille osapuolille ja myös kehitetään tätä yhdistelmää molempien osapuolten kanssa.

Persianlahti/Levantti

EU pyrkii tiivistämään yhteistyötä **Persianlahden valtioiden** kanssa etsiessään ratkaisua alueen haasteisiin (erityisesti Jemenissä, Syyriassa/Irakissa, Afrikan sarvessa) ja kehittäessään jäsennellympää kehystä toiminnalleen erilaisten yhteisten haasteiden osalta, joita ovat muun muassa turvallisuus, terrorismin torjunta, radikalisoitumisen torjunta ja muuttoliike. Säännöllinen vuoropuhelu alueen ihmisoikeuksista on edelleen yhteisellä asialistalla. Tätä varten EU kehittää edelleen tärkeitä suhteitaan Persianlahden yhteistyöneuvostoon (GCC).

EU jatkaa Syyriaa ja Irakia sekä Daeshin muodostamaa uhkaa koskevan strategiansa täytäntöönpanoa 23. toukokuuta 2016 annettujen neuvoston päätelmien mukaisesti. **Syyria** on edelleen keskeinen prioriteetti EU:lle, joka on täysin sitoutunut YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2254 täytäntöönpanoon, erityisesti humanitaarisen avun perillepääsyyn, tulitaukoon johtavaan vihollisuuksien lopettamiseen ja poliittisen siirtymäprosessin edistämiseen. EU jatkaa näitä toimia ja tukee omalta osaltaan Syyrian sisällä käytäviä keskusteluja ja alueellisten jännitteiden liennyttämistä.

Irakin osalta EU tehostaa tukeaan Irakin hallitukselle tämän pyrkimyksissä toteuttaa uudistuksia, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä kansallisen sovinnon saavuttamiseksi ja osallistavaan hallintoon ja oikeusvaltioperiaatteeseen perustuvan demokraattisen järjestelmän vakiinnuttamiseksi. EU tutkii, millä muilla keinoilla Irakin liittohallitusta ja Kurdistanin aluehallintoa voitaisiin auttaa tervehdyttämään taloutensa ja saattamaan rahoituksensa kuntoon. EU keskittyy myös Daeshilta vapautettujen alueiden vakauttamiseen ja jälleenrakennukseen tiiviissä yhteistyössä kansainvälisten kumppanien kanssa.

Iranin ydinohjelmaa koskevan yhteisen kattavan toimintasuunnitelman sekä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2231 täysimääräinen ja tehokas täytäntöönpano on edelleen ensisijainen tavoite. Kahdenvälisten suhteiden uudelleen solmiminen yhteisen kattavan toimintasuunnitelman täysimääräisen täytäntöönpanon pohjalta on ratkaisevaa vuosikymmenen kestäneen tauon jälkeen. Asteittaisen lähentymisen strategiaamme sisältyy taloudellinen ja kaupallinen yhteistyö, ja se kattaa alueelliset kysymykset ja ihmisoikeudet. Korkean edustajan vierailu Teheraniin 16. huhtikuuta 2016 loi pohjaa tämän tiiviin työn eteenpäin viemiselle.

Euroopan muuttoliikekriisi on korostanut entisestään tarvetta tehostaa EU:n toimia alueella. Marraskuussa 2015 pidetyn Vallettan muuttoliikehuippukokouksen jälkeen Pohjois-Afrikan maille on annettu lisää tukea muuttoliikeasioissa etenkin Afrikka-hätärahaston kautta, ja tätä tukea voidaan vielä lisätä. Lisäksi alueen maille jo myönnettävää huomattavaa humanitaarista apua lisätään Lontoossa helmikuussa 2016 pidetyn Supporting Syria and the Region -konferenssin tulosten pohjalta. Konferenssissa EU sitoutui antamaan vuosina 2016–2017 yli 2,4 miljardia euroa kriisin seurausten lievittämiseen Syyrian konfliktin naapurimaissa jäsenvaltioiden maksuosuuksien lisäksi. EU:n antama sitoumus vastasi kaiken kaikkiaan yli kahta kolmasosaa kansainvälisestä avusta. Siihen sisältyy niiden Libanonin ja Jordanian kanssa tehtävien sopimusten viimeistely, joiden ansiosta maat voivat hyödyntää laajemmin kaikkia EU:n välineitä taloutensa elvyttämiseksi, samalla kun varmistetaan pakolaisten suojelu, sosiaalipalvelujen saatavuus ja mahdollisuus työntekoon. Lisäksi Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa on käynnissä kaksi alueellista kehitys- ja suojeluohjelmaa, joilla tuetaan kumppanimaita pakolaisvirtojen hallinnassa.

Turvallisuuskysymykset ovat edelleen poliittisen asialistan kärjessä, ja ne määrittävät alueellisten hallitusten työn ja painopisteet monissa maissa, usein demokraattisen hallinnon kustannuksella, vaikka viiden vuoden takaisen arabikevään taustalla olleita sosiaalisia ja poliittisia olosuhteita ei ole vielä saatu kunnolla ratkaistua. Poliittinen moniarvoisuus on edelleen uhattuna, ja se on jopa heikentynyt eräissä maissa. Koulutuksessa on edelleen vakavia puutteita, joita pakolaiskriisi on entisestään pahentanut. Öljyn hinnan romahdus on hidastanut voimakkaasti talouskasvua.

Vuosi 2016 on alueen kannalta ratkaiseva, ja monien maiden jo ennestään vaikeisiin ja kärjistyneisiin suhteisiin on tullut mukaan merkittäviä uusia muuttujia. Viimeaikaisen öljyn hinnan jyrkän laskun mahdollisen jatkumisen, uskonnollisten ryhmien välisten erimielisyyksien lisääntymisen ja Iraniin kohdistettujen kansainvälisten pakotteiden poistamisesta mahdollisesti seuraavan uuden dynamiikan vaikutuksia on arvioitava huolellisesti.

AMERIKAT

EU:n ja **Yhdysvaltojen** strategisella kumppanuudella on edelleen ratkaiseva merkitys globaalien ja ulkopoliittisten haasteiden kannalta, joita ovat esimerkiksi Ukrainan konflikti, Daeshin vastainen taistelu ja pyrkimykset saada aikaan rauha Syyriassa ja Libyassa, muuttoliikehaasteeseen vastaaminen ja Iranin kanssa laaditun yhteisen kattavan toimintasuunnitelman täytäntöönpano. EU on edelleen täysin sitoutunut toteuttamaan kunnianhimoisen, kattavan ja tasapainoisen korkeatasoisen transatlanttisen kauppaa- ja investointikumppanuuden (TTIP) Yhdysvaltojen kanssa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä EU:n ja Yhdysvaltojen energiayhteistyöhön sekä EU:n ja Yhdysvaltojen Privacy Shield -järjestelyyn. Kaikille Yhdysvaltoihin matkustaville EU:n kansalaisille myönnettävä täysimääräinen vastavuoroinen viisumivapaus on edelleen tärkeä tavoite. Turvallisuus- ja puolustusallalla EU:n ja Yhdysvaltojen olisi saatava mahdollisimman pian päätökseen neuvottelut hankinta- ja palvelusopimuksesta (Acquisition and Cross-servicing Agreement). Avaruusturvallisuuden osalta neuvosto aloittaa tänä vuonna neuvottelut Yhdysvaltojen pääsystä Galileo-ohjelman julkisesti säänneltyyn palveluun (PRS-palvelu).

Kanadan uusi hallitus on ilmaissut halunsa vahvistaa jo ennestään erittäin hyvää yhteistyötään EU:n kanssa. Tämä on mahdollista etenkin, jos strateginen kumppanuussopimus (SPA) sekä kattava talous- ja kauppasopimus (CETA) allekirjoitetaan ja pannaan täytäntöön. Kaikille Kanadaan matkustaville EU:n kansalaisille myönnettävä täysimääräinen vastavuoroinen viisumivapaus on edelleen tärkeä tavoite vuonna 2016. EU odottaa myös Kanadan sitoutumista YTPP-alan yhteistyöhön. Korkea edustaja teki maahan virallisen vierailun kesäkuussa, ja seuraava EU:n ja Kanadan huippukokous on tarkoitus järjestää 27. lokakuuta 2016.

EU pyrkii edelleen vuonna 2016 päivittämään **Meksikon** kokonaissopimusta sen kauppaa koskevan pilarin saattamiseksi ajan tasalle ja globaaleista kysymyksistä (etenkin ilmastonmuutos ja energia, elintarviketurva, globaali talous ja turvallisuus) käytävän kahdenvälisen vuoropuhelumme kehityksen vahvistamiseksi. Viralliset neuvottelut sopimuksen päivittämiseksi alkoivat kesäkuussa 2016.

Keski-Amerikan osalta EU seuraa edelleen tiiviisti **Guatemalan** tilannetta. EU tarkkaili uuden hallituksen vaaleja vuonna 2015. EU on lähettänyt **Hondurasiin** vaalien seurantavaltuuskunnan arvioimaan vaaliuudistusten edistymistä hallinnossa. EU tukee molemmissa maissa kansallisia pyrkimyksiä uudistusten toteuttamiseksi sekä oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien parantamiseksi.

Nicaraguassa pidetään silmällä poliittista tilannetta ja etenkin tulevaa vaaliprosessia. EU seuraa kiinnostuneena **Costa Rican** suhteita Keski-Amerikan integraatiojärjestöön (SICA) ja Kuuban muuttoliikekriisin kehitystä. EU seuraa asianomaisten maiden reaktioita äskettäin käynnistettyyn, tehokasta verotusta koskevaan ulkoiseen strategiaansa.

EU tukee edelleen alueellisia strategioita Keski-Amerikan ja Karibian alueen turvallisuustilanteen parantamiseksi. **Karibian** alueen osalta EU ja **Kuuba** ovat aloittaneet uudelleen virallisen poliittisen vuoropuhelunsa, sopineet ihmisoikeusvuoropuhelun käynnistämisestä ja saaneet päätökseen neuvottelut poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevasta sopimuksesta ja valmistautuvat sen allekirjoittamiseen. **Haitin** väliaikaisen hallituksen toimintaa on seurattava edelleen tiiviisti monimutkaisen vaaliprosessin aikana. Haitilaista syntyperää olevien henkilöiden laillistamista **Dominikaanisessa tasavallassa** seurataan tiiviisti. EU tukee myös Amerikan valtioiden järjestön (OAS) valtuuskuntaa, joka toimii välittäjänä **Belizen** ja **Guatemalan** rajakiistassa, ja kannustaa kummankin osapuolen poliittisia aloitteita. **Karibian alueellisen lähestymistavan** osalta vuonna 2016 keskeisiä kysymyksiä ovat EU:n ja Cariforumin julkilausuman mukaisesti muun muassa EU:n ja Cariforumin poliittisen vuoropuhelun vahvistaminen ja toimien tehostaminen vuonna 2012 hyväksytyn EU:n ja Karibian yhteisen strategisen kumppanuuden panemiseksi täytäntöön.

Etelä-Amerikan osalta EU vauhdittaa **Mercosurin** kanssa käytäviä neuvotteluja assosiaatiosopimuksesta; jatkaa strategista kumppanuutta **Brasilian** kanssa ja toteuttaa aloitteita kumppanuuden ja yhteistyön syventämiseksi **Argentiinan** kanssa. EU seuraa valppaasti **Venezuelan** epävakaa tilannetta. **Kolumbian** rauhanprosessiin kiinnitetään edelleen erityistä huomiota. **Kolumbian** rauhanprosessin tukeminen on edelleen keskeisellä sijalla korkean edustajan erityislähettilään Eamon Gilmoren ja mahdollisesti perustettavan unionin erityisrahaston toiminnassa. EU seuraa **Ecuadorissa** kauppasopimuksen täytäntöönpanoa. Sopimuksen on määrä tulla voimaan 1. tammikuuta 2017. **Chilessä** EU jatkaa yhteistyötään EU:n kriisinhallinnan alalla (osallistumista koskeva puitesopimus). EU toistaa olevansa sitoutunut jatkamaan työskentelyä kunnianhimoisen ja uudistetun assosiaatiosopimuksen aikaansaamiseksi. Neuvottelut EU:n ja Chilen assosiaatiosopimuksen uudistamisesta voidaan aloittaa lähitulevaisuudessa. Suhteissa **Paraguayn** ja **Uruguayn** kanssa keskitytään talouden yhdentymiseen ja hallintoon. **Perussa** on seurattava viisumivapaussopimusta ja vaalitarkkailuvaltuuskuntaa. **Boliviassa** on tärkeää lisätä yhteistyötä huumausaineiden laittoman tuotannon torjumisen ja oikeusalan uudistusta koskevan hallituksen politiikan alalla.

EU jatkaa myös yhteistyötään Amerikan valtioiden järjestön ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisön (CELAC) kanssa. Lokakuussa 2016 pidettävässä EU:n ja CELACin ministerikokouksessa olisi aloitettava vuonna 2017 järjestettävän EU:n ja CELACin huippukokouksen valmistelu. Ne ovat tärkeitä alueellisia toimijoita, joiden kanssa EU tekee yhteistyötä sellaisilla keskeisillä aloilla kuin ihmisoikeudet ja oikeusvaltio, ilmastonmuutos ja kestävä kehitys. Lisäksi ne tuovat EU:n politiikka-aloitteisiin maanosan laajuisen ulottuvuuden. EU suhtautuu myönteisesti myös Tyynenmeren allianssin saavutuksiin ja on sitoutunut syventämään vuoropuhelua sen jäsenten kanssa.

SAHARAN ETELÄPUOLINEN AFRIKKA

Vuosi 2016 on EU:n ja Afrikan välisten suhteiden kannalta tärkeä vuosi. Kasvu ja vauraus ovat lisääntyneet maanosan joissain osissa. Poliittisia haasteita on kuitenkin edelleen, ja usein niitä vaikeuttavat muut tekijät, erityisesti talouden, väestökysymysten ja turvallisuuden aloilla.

Huolestuttavimmat ongelmat ovat kaksitahoisia: i) monien maiden haavoittuvuus radikalisoitumisen, väkivaltaisten ääriliikkeiden ja terrorismin aiheuttamille turvallisuusuhkille alkaen Sahelin alueelta Tšad-järven laakson yli Afrikan sarveen asti; ii) viivästynyt edistyminen hallintotavan kehittämisessä, mikä näkyy parhaiten edustuksellisen demokratian hitaassa kehityksessä mutta myös turvallisuuden ja talouden aloilla. Saharan eteläpuolisen Afrikan tietyissä osissa äärimmäinen köyhyys ja puutteellinen elintarviketurva ovat haasteena.

Tarvitaan väistämättä paljon työtä aktiivisen roolimme vahvistamiseksi kriisien ja konfliktien ratkaisuun tähtäävän toiminnan alalla. Afrikan sarven alueen maista **Somalialla** on edessään ratkaiseva testi, sillä maassa on vuoden loppuun mennessä järjestettävä vaalit kestävän liittovaltiojärjestelmän luomiseksi. **Sudanissa** EU:n olisi tuettava pyrkimyksiä kohti kokonaisvaltaista ja osallistavaa poliittista ratkaisua. Etelä-Sudanin kansallisen yhtenäisyyden siirtymäkauden hallituksen on sisällissodan seurauksena ratkaistava valtavia poliittisia, taloudellisia ja humanitaarisia ongelmia, joihin liittyy vakavia riskejä väkivallan uudelleen voimistumisesta; EU:n jatkuva sitoutuminen on olennaisen tärkeää vuoden 2015 rauhansopimuksen kokonaisvaltaisen täytäntöönpanon tukemiseksi ja konfliktin synnyttämän maan sisäisen pakolaisuuden ratkaisemiseksi.

Sahelin alueen tilanne on edelleen hauras. Kesäkuussa 2015 allekirjoitetun rauhansopimuksen täytäntöönpano on **Malissa** edelleen hidasta, mikä on johtanut Malin pohjois- ja keskiosien turvallisuustilanteen heikentymiseen. Malin tilanne herättää sen vuoksi edelleen huolta tällä alueella. Malin osapuolten on sitouduttava tiiviimmin rauhansopimuksen täytäntöönpanoon. Myös Libyan tilanne on edelleen huolestuttava. EU suhtautuu myönteisesti vahvempaan alueelliseen yhteistyöhön (G5) ja tukee sitä rahoitusvälineidensä ja poliittisen vuoropuhelun avulla: korkea edustaja järjesti ministerikokouksen G5 Sahel -maiden kanssa 17. kesäkuuta 2016. **Tšad-järven kriisiin** ja Boko Haramin torjuntaan olisi kehitettävä tehokkaampi kokonaisvaltainen vastaus sekä jatkettava toimia koordinoitumman alueellisen toiminnan toteuttamiseksi.

Keski-Afrikan osalta todettakoon, että **Keski-Afrikan tasavallan** uusi hallitus voi äskettäisten presidentinvaalien jälkeen alkaa jälleenrakentaa maata ja sen instituutioita, vaikka maan yleinen tilanne onkin edelleen hauras. **Burundin** kriisi asettaa kansainvälisen "suojeluvastuun" sitoumuksen koetukselle, sillä laajamittaisten julmuuksien ja alueellisen konfliktin riski on edelleen olemassa, ellei mitään poliittista ratkaisua pystytä tarjoamaan. Tilanne **Kongon demokraattisessa tasavallassa** on kriittinen. Kaikkien osapuolten on sitouduttava osallistavaan prosessiin, jotta varmistetaan perusvapauksien suojelu ja valmistellaan rauhanomaisia, uskottavia ja osallistavia vaaleja, joiden järjestelyt tapahtuvat läpinäkyvästi ja ajallaan. EU jatkaa **Gabonin** tilanteen kehittymisen seuraamista.

Tässä yhteydessä **turvallisuudesta, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta ja selviytymiskyvystä** tulee Saharan eteläpuolisessa Afrikassa entistäkin tärkeämpää. Helmikuussa 2016 AU isännöi avunantajien konferenssia, jonka tavoitteena oli hankkia lisäresursseja monikansallisille MNJTF-joukoille Boko Haramin vastaisiin toimiin. Ääriliikkeiden torjuntaan tähtääviä uusia toimia käsitellään jatkossakin. EU:n on parannettava radikalisoitumisen torjunnan strategioita ja mahdollisia EU:n poliittisia toimia. Tähän kuuluu YTPP:n puitteissa toteutettavien ja valmiuksien kehittämiseen liittyvien keinojemme lisääminen. Mutta "vahvempia" valtioita koskeva vaatimus on sisällytettävä johonkin tarkoituksenmukaiseen yleistä poliittista hallintotapaa koskevaan toimintamalliin, mukaan lukien perusoikeuksien ja oikeusvaltion täysimääräinen kunnioittaminen.

Muuttoliikekriisi on tuonut EU:n ja Afrikan välisiin suhteisiin uuden ulottuvuuden ja uusia toimijoita. Tuhansien laittomien muuttajien paluu asettaa EU:lle haasteita. EU keskittyy käsittelemään muuttoliikkeen perimmäisiä syitä Afrikasta Eurooppaan tapahtuvan laittoman muuton hillitsemiseksi. EU voi edistää merkittävästi Vallettan huippukokouksessa vahvistetun ohjelman täytäntöönpanoa ja muuttoliikekysymysten – takaisinotto mukaan lukien – sisällyttämistä yleisiin poliittisiin suhteisiin hyödyntämällä parhaalla mahdollisella tavalla lisävälineenä käytettävää Afrikka-hätärahastoa. Maiden kanssa käytävät korkean tason vuoropuhelut, muuttoliikesopimukset, Rabatin ja Khartumin prosessit ja Vallettan konferenssin jatkotoimet edellyttävät kaikki vahvaa ja yhdenmuettyä toimintaa. Tässä kaikessa otetaan Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2016 antamien päätelmien mukaisesti käyttöön suurempi vaihe panemalla täytäntöön uusi kumppanuuteen perustuva toimintamalli, joka pohjautuu Euroopan komission tiedonantoon "Euroopan muuttoliikeagendaan perustuva uusi kumppanuuskehys kolmansien maiden kanssa".

Etiopia, Mali, Niger, Nigeria ja Senegal on määritelty EU:n esittämän uuden toimintamallin mukaisiksi ensisijaisiksi maiksi³.

Asianmukaiset ja uskottavat vaaliprosessit ja toimikausille perustuslaissa asetettujen rajoitusten kunnioittaminen ovat Afrikassa jälleen ajankohtaisia kysymyksiä, erityisesti monissa Keski-Afrikan maissa, joissa järjestetään vaalit vuonna 2016. Vuosi 2016 on siis ratkaiseva käännekohta Afrikan tekemän demokraattiseen muutokseen liittyvän sitoumuksen uskottavuuden kannalta. EU on läsnä vaalitarkkailuvaltuuskuntiensa ja vaaliasiantuntijoidensa välityksellä. Kiistanalaiset menettelyt ovat lisänneet jännitteitä poliittisessa vuoropuhelussamme, ja meidän on vastattava tavalla, joka on johdonmukainen perusperiaatteiden kanssa, ja ottaen huomioon jokaisen maan tilanne. Toimemme tuottavat todennäköisimmin tulosta osana laajempia Afrikkaan liittyviä ja kansainvälisiä toimia. Tämä on ensiarvoisen tärkeää ottaen huomioon vaaleihin liittyvän väkivallan riski.

Afrikan unionin (AU) kanssa tehtävä työ jatkuu. Viimeinen kollegioiden kokous nykyisen AU:n komission kanssa pidettiin Addis Abebassa huhtikuussa 2016. Vuonna 2017 pidettävän Afrikan ja EU:n huippukokouksen valmisteluja on vietävä eteenpäin.

EU tukeutuu toimissaan edelleen seuraaviin yhteistyömuotoihin: G5 Sahel -ryhmän kanssa kesäkuussa pidetty ministerikokous, ministeritason vuoropuhelu Nigerian kanssa maaliskuussa Brysselissä, toinen alueellista turvallisuutta käsitellyt huippukokous toukokuussa Abujassa ja Brysselissä vuoden loppupuoliskolla pidettäväksi suunniteltu ministeritason vuoropuhelu Angolan kanssa.

EU jatkaa strategista tarkasteluprosessia, joka koskee EU:n ja AKT-maiden suhteita vuoden 2020 jälkeen, ja tarkastelee Cotonoun sopimuksen jälkeisen sopimuksen eri vaihtoehtoja.

³ Viittaus muuttoliikettä koskevasta uudesta kumppanuudesta laadittuun tiedonantoon

AASIA–TYYNIMERI

EU:n yhteistyö Aasian ja Tyynenmeren maiden kanssa jatkaa syvenemistään, sillä alueella sijaitsee neljä EU:n strategista kumppania (Kiina, Intia, Japani ja Korean tasavalta), alueen talouskasvu on viimeaikaisesta hidastumisesta huolimatta pysynyt jatkuvasti vahvana ja kyseisillä mailla on ratkaistavanaan merkittäviä turvallisuus- ja vakaushaasteita, joilla on suoria ja epäsuoria vaikutuksia EU:hun. EU on edelleenkin suurin investoija ja taloudellisen kehitysavun antaja alueella. Yhtä tärkeä on sen keskeinen kehitykseen liittyvä rooli, jota se harjoittaa lisäämällä kauppasuhteitaan alueen kanssa ja työskentelemällä alueen vakauden ja turvallisuuden tukemiseksi.

EU etenee koko alueen maiden kanssa tehtäviä **poliittisia sekä turvallisuus- ja kauppasopimuksia** koskevissa neuvotteluissa. Sopimusten tavoitteena on tukea EU:n kestävän kehityksen tavoitteita, laaja-alaisempaa yhteistyötä ja parempaa markkinoillepääsyä alueella. Etelä-Korean kanssa tehdyn vapaakauppasopimuksen osalta toteutetaan jatkotoimia. Useita sopimuksia parafoitiin, ja prosessia jatketaan niiden allekirjoittamiseksi ja panemiseksi täytäntöön. Esimerkkeinä mainittakoon puitesopimusta koskevat neuvottelut Australian ja Uuden-Seelannin kanssa; vapaakauppasopimusneuvottelut Vietnamin kanssa; ja kumppanuutta ja kehitystä koskevasta yhteistyösopimuksesta käydyt neuvottelut Afganistanin kanssa. EU on edelleen täysin sitoutunut työhön, jonka tavoitteena on saattaa päätökseen strategista kumppanuussopimusta ja vapaakauppasopimusta koskevat neuvottelut Japanin kanssa.

Saatuaan päätökseen kahdenväliset neuvottelut vapaakauppasopimuksesta Singaporen ja Vietnamin kanssa EU on aloittanut työskentelyn kahdenvälisten vapaakauppasopimusten tekemiseksi Filippiinien ja Indonesian kanssa lopullisena tavoitteena kuitenkin kahden alueen välinen vapaakauppasopimus ASEANin kanssa. Malesian kanssa arvioidaan parhaillaan mahdollisuuksia käynnistää vapaakauppasopimusneuvottelut uudelleen, ja Australian kanssa on aloitettu vapaakauppasopimusta koskevat valmistelut.

Toukokuussa 2016 EU:n ja **Japanin** johtajat tarkastelivat strategisesta kumppanuussopimuksesta sekä vapaakauppasopimuksesta käytävissä neuvotteluissa saavutettua edistymistä ja päättivät pyrkiä neuvotteluissa niihin kunnianhimoisiin tuloksiin, joita kummatkin osapuolet haluavat. Johtajat totesivat myös, että EU ja Japani tehostavat turvallisuuskumppanuuttaan. Japani antaa jo konkreettista tukea EU:n kriisinhallintaoperaatioille Afrikassa, ja nämä kaksi osapuolta on toteuttanut useita yhteisiä merirosvouksen torjuntaharjoituksia läntisellä Intian valtamerellä. EU:n johtajat toivoivat, että tuleva kehitys mahdollistaa Japanin täysimääräisen osallistumisen EU:n kriisinhallintaoperaatioihin.

Vuonna 2015 pidetyssä EU:n ja **Korean tasavallan** huippukokouksessa johtajat olivat yhtä mieltä siitä, että näihin laaja-alaisiin, molempia osapuolia hyödyttäviin ja tulevaisuuteen suuntautuviin suhteisiin panostetaan vastaisuudessakin. Erityisesti johtajat odottivat, että yhteisten kriisinhallintaoperaatioiden järjestelyt määrittävän, osallistumista koskevan puitesopimuksen ratifiointi saataisiin päätökseen. Tältä osin EU suhtautui myönteisesti Korean tasavallan aikomukseen osallistua EU:n merirosvouksen torjuntatoimiin Adeninlahdella Somalian edustalla eli EU:n Atalanta-operaatioon edellyttäen, että Korean tasavallan kansalliskokous antaa asialle hyväksyntänsä.

Kesäkuussa korkea edustaja ja komissio esittivät yhteisen tiedonannon **Kiinasta**. Kyseinen yhteinen tiedonanto ja heinäkuussa 2016 annetut neuvoston päätelmät muodostavat poliittiset puitteet EU:n kanssakäymiselle Kiinan kanssa tulevina vuosina, koska niissä määritellään mahdollisuudet kahdensiväliselle yhteistyölle, myös globaalien ja alueellisten haasteiden osalta. EU:n kanssakäymisessä Kiinan kanssa toimitaan periaatteiden mukaisesti, käytännöllisesti ja pragmaattisesti unohtamatta EU:n arvoja ja intressejä ja erityisesti kansainvälisten sääntöjen ja normien noudattamista ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Siinä keskitytään kolmeen painopistealueeseen: vauraus ja uudistukset, ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä globaalihallinta. Siinä vahvistetaan kunnianhimoinen toimintamalli suhteessa yhteen tärkeimmistä strategisista kumppaneistamme ja määritellään myönteinen kumppanuus yhdistettynä erojen rakentavaan käsittelyyn. Pekingissä heinäkuussa pidetty EU:n ja Kiinan huippukokous tarjosi tilaisuuden strategisille keskusteluille yhteistä etua koskevista kysymyksistä.

Intian kanssa maaliskuussa pidetty kahdenvälinen huippukokous käynnisti uudelleen EU:n ja Intian väliset suhteet ja toi strategiseen kumppanuuteen uutta dynamiikkaa. Huippukokouksessa määriteltiin tulevien vuosien prioriteetit ja yhteiset intressit uusissa työllisyyttä ja kasvua koskevissa ohjelmissa muun muassa kaupan, investointien, vihreän energian/teknologian, vesikysymysten, tutkimuksen ja koulutuksen aloilla.

EU:n lisää kanssakäymistään **Afganistanin, Bangladeshin ja Pakistanin** kanssa. Koska nämä maat ovat muuttoliikkeen keskeisiä lähtö- ja kauttakulkumaita, EU on edelleen sitoutunut lisäämään ja tehostamaan yhteistyötään näiden maiden kanssa keskittyen muuttoliikkeen perimmäisiin syihin sekä takaisinottoon ja palautuksiin.

Maailmanlaajuisena turvallisuusalan toimijana ja rauhanvälittäjänä EU:lla on pitkäaikainen sitoumus **Afganistania** ja afganistanilaisia kohtaan. Sitoumus Afganistanin rauhanprosessin tukemiseen vahvistui lokakuussa pidetyssä Brysselin Afganistan-konferenssissa, joka antoi EU:lle tilaisuuden ottaa johtava diplomaattinen, taloudellinen ja tekninen rooli Afganistanin muutoksessa. EU:n ja Afganistanin yhteinen etenemissuunnitelma muuttoliikeasioissa hyväksyttiin 2. lokakuuta. Se takaa kattavat puitteet yhteistyölle palauttamis-, takaisinotto- ja uudelleenkotouttamisasioiden ja hyödyttää molempia osapuolia eli EU:ta ja sen jäsenvaltioita sekä Afganistania. **Pakistanin** kanssa tehtävässä yhteistyössä keskitytään muun muassa edellytyksiin suhteiden syventämiseksi sen jälkeen, kun EU:n ja Pakistanin viisivuotisen toimintasuunnitelman voimassaolo päättyy kesäkuussa 2017. EU edellyttää, että takaisinottosopimus pannaan täysimääräisesti ja tehokkaasti täytäntöön.

EU jatkaa **Myanmarin/Burman rauhanprosessin** tukemista vaalien jälkeisessä tilanteessa keskeisenä avunantajana demokratiaan siirtymisessä ja hyödyntäen hallituksen ja etnisten ryhmien kanssa jo aikaansaamaansa luottamusta. Korkea edustaja ja komissio antoivat yhteisen tiedonannon, jonka jälkeen neuvosto ilmaisi tyytyväisyytensä visioon kunnianhimoisesta ja tulevaisuuteen suuntaavasta EU:n kanssakäymisestä Myanmarin/Burman kanssa.

Nepalissa huhti- ja toukokuussa 2015 sattuneiden tuhoisien maanjäristysten jälkeen EU on edelleen aktiivisesti mukana jälleenrakennustoimissa 105 miljoonan euron suuruisella valtiorakenteiden kehittämistä koskevalla sopimuksella. Samalla EU tukee edelleen rauhanprosessin ja maan demokratiaan siirtymisen lujittamista.

Erityinen investointi tehdään strategisen tason suhteiden kehittämiseen **Kaakkois-Aasian maiden liiton (ASEAN)** kanssa. Tätä varten yhteisessä tiedonannossa, joka käsittelee suhteita ASEANiin ja jonka neuvosto hyväksyi 22. kesäkuuta 2015, esitetään ohjelmat ja toimintapolitiikat, mukaan lukien laajennetut yhteistyöohjelmat ja EU:n ASEAN-suurlähettilään nimittäminen, joiden avulla suhteet tämän keskeisen strategisen kumppanin kanssa saadaan vietyä uudelle tasolle. Lokakuussa 2016 pidetty EU:n ja ASEANin ministerikokous hyväksyi suuntaviivat toimintasuunnitelman ja etenemissuunnitelman laatimiseksi tavoitteena strategisen kumppanuuden lisääminen.

11. Aasia–Eurooppa-huippukokous (Asem) pidettiin Mongoliassa heinäkuussa 2016. Huippukokouksessa juhlistettiin 20-vuotista Asemia, ja se oli merkittävä tilaisuus tuoda esiin EU:n intressi Aasian kanssa yhteistä etua koskevissa asioissa tehtävän syvemmän yhteistyön edistämiseksi.

Tällä alueella on edelleen edessään useita **haasteita**. EU jatkaa ponnisteluitaan edistää rauhanomaisia ratkaisuja ja kansainväliseen oikeuteen perustuvia riitojenratkaisumekanismeja maa- ja merialuekiistoissa Etelä-Kiinan merellä. Jännitteet voivat lisääntyä erinäisistä syistä, joita ovat esimerkiksi Korean demokraattisen kansantasavallan viides ydinkoe ja siihen liittyvät tapahtumat, sotilaallisilla toimilla uhkailu sekä jatkuvat erimielisyydet, jotka liittyvät alueellisiin ja historiallisiin kysymyksiin. EU pyrkii tekemään asianomaisten maiden kanssa yhteistyötä varhaisessa vaiheessa, erityisesti pitämällä niihin tiiviisti ja säännöllisesti yhteyttä edistääkseen jännitteiden lieventymistä alueella.

Toimet EU:n profiilin kohottamiseksi ja läsnäolon lisäämiseksi **Tyynenmeren alueella** jatkuvat. Yhteydenpitoa Tyynenmeren saarten foorumiin vahvistetaan ja yhteistyötä muun muassa katastrofiriskin vähentämisen, ilmastonmuutokseen sopeutumisen, uusiutuvien energialähteiden ja kalastuksenhoidon aloilla jatketaan.

OPERAATIOT

YTPP:llä on edelleenkin ollut arvokasta strategista vaikutusta EU:n kokonaisvaltaisen lähestymistavan laajemmissa puitteissa Euroopassa. Länsi-Balkanin alueella Bosnia ja Hertsegovinassa vuonna 2004 käynnistetty sotilasoperaatio EUFOR Althea tukee edelleen Bosnia ja Hertsegovinan ponnisteluja turvallisen ja vakaan toimintaympäristön ylläpitämiseksi ja tarjoaa Bosnia ja Hertsegovinan asevoimien valmiuksien kehittämistä ja koulutusta vakauden edistämiseksi. Vuonna 2008 käynnistetyssä EULEX Kosovo -operaatiossa keskitytään avustamaan ja tukemaan Kosovon viranomaisia oikeusvaltion alalla sekä valvomalla, ohjaamalla ja neuvomalla kansallisia viranomaisia poliisitoimen, oikeuslaitoksen ja tullin osa-alueilla säilyttäen samalla täytäntöönpanoa koskevat velvoitteet tietyillä toimivalta-alueilla. Itäisen naapuruston alueella Georgiassa toteutettava Euroopan unionin tarkkailuoperaatio (EUMM), joka käynnistettiin niin ikään vuonna 2008, huolehtii osapuolten toiminnan siviilitarkkailusta ja vakautusprosessin tilanneanalyysistä keskittyen kuusikohtaisen sopimuksen ja myöhempien täytäntöönpanotoimenpiteiden täysimääräiseen noudattamiseen kaikkialla Georgiassa, Etelä-Ossetia ja Abhasia mukaan lukien. Ukrainassa toteutettavaan Euroopan unionin neuvontaoperaatioon (EUAM) ei sisälly suoraa täytäntöönpanoa. Operaatio aloitti toimintansa vuonna 2014, ja sen tavoitteena on auttaa Ukrainan viranomaisia kehittämään siviiliturvallisuusalan kestävä uudistus strategisen neuvonnan ja käytännön tuen avulla. Kaikki nämä toimenpiteet ja toimet perustuvat hyvää hallintotapaa ja ihmisoikeuksia koskeviin EU:n normeihin ja kansainvälisiin periaatteisiin. Strategisen tarkastelun jälkeen operaation toimia on vahvistettu vaikutusten lisäämiseksi.

Maghreb-maissa ja Välimeren alueella ponnisteluja on lisätty keskisen Välimeren eteläosassa toteutettavan Euroopan unionin sotilasoperaation (EUNAVFOR MED SOPHIA -operaatio) vaikutusten hyödyntämiseksi tehostetulla toimeksiannolla, joka menee ihmisten salakuljetusta ja ihmiskauppaa harjoittavien verkostojen liiketoimintamallin hajottamista keskisen Välimeren eteläosassa pidemmälle ja pitää nyt sisällään tukitehtäviä, - joilla avustetaan Libyan rannikkovartioston ja laivaston kouluttamista - ja edistetään asevientikiellon täytäntöönpanoa aavalla merellä Libyan rannikon edustalla (YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2292 pohjalta). Lisäksi Euroopan unionin yhdenmetyt rajavalvonnan avustusoperaatiota Libyassa (EUBAM Libya) koskeva operatiivinen suunnittelu on hyvässä vauhdissa. Operaatiolla annetaan tehostettua tukea ja apua Libyan viranomaisille, jotta nämä saisivat uudelleen jalansijan Tripolisissa heti, kun poliittiset ja turvallisuusolosuhteet sen sallivat.

Lähi-idässä jatketaan palestiinalaisalueilla toteutettavaa Euroopan unionin poliisioperaatiota (EUPOL COPPS), jonka tarkoituksena on avustaa palestiinalaishallintoa tulevan Palestiinan valtion poliisitoimen ja rikosoikeudellisten instituutioiden kehittämisessä. Operaation nykyistä toimeksiantoa on jatkettu vuodella heinäkuusta 2016 samoin kuin Rafahin rajanylityspaikkaa varten perustetun Euroopan unionin rajavalvonnan avustusoperaation (EU BAM Rafah) toimeksiantoa. Viimeksi mainitun operaation tämänhetkinen johtokeskus on Tel Avivissa, ja sillä on toimintavalmius olla läsnä kolmannen osapuolen ominaisuudessa Rafahin rajanylityspaikalla vuonna 2005 rajanylityspaikoilla liikkumisesta ja niille pääsystä tehdyn sopimuksen mukaisesti. Operaatio on osa Israelin hallituksen ja palestiinalaisviranomaisen välisiä luottamusta lisääviä toimia.

Afrikassa pyrkimykset useiden paikan päällä parhaillaan toteutettavien YTPP-operaatioiden vaikutusten yhdistämiseksi etenevät, ja alueellistamisen suunnittelu on käynnissä. YTPP-operaatiot kattavat laajan kirjon toimia ja toimivaltuuksia; Afrikan sarven rannikkovesillä toteutetaan hyvin tuloksin sotilasoperaatiota (Atalanta-operaatio) merirosvouksen torjumiseksi, ja Somaliassa toteutetaan koulutusoperaatiota (EUTM Somalia), jonka päämaja on Mogadishussa ja tehtävänä kehittää Somalian kansallisarmeijan valmiuksia. Euroopan unionin operaatio alueellisten merivoimien valmiuksien kehittämiseksi Afrikan sarvessa (EUCAP NESTOR) (nimetään piakkoin uudestaan EUCAP Somalia -operaatioksi, joka käynnistetään joulukuussa 2016) on siviilioperaatio, joka keskittyy Somalian merellisten siviilialan lainvalvontavalmiuksien kehittämiseen merirosvouksen torjumiseksi ja rannikkovartioston "tavanomaisten" tehtävien suorittamiseksi. Jälkimmäisiin tehtäviin kuuluvat kalastuksen tarkastustoimet / täytöntöönpanon valvonta, etsintä- ja pelastustoimet sekä salakuljetuksen torjunta maalla ja merellä. YTPP on esillä EU:n ponnisteluissa, joilla pyritään torjumaan laitonta muuttoliikettä sen alkulähteillä ja kauttakulkumaissa Sahelin alueella. Sahelin alueen vakaus lisääntyy Malissa ja Nigerissä tiiviissä yhteistyössä isäntämaiden kanssa toteutettavien YTPP-operaatioiden avulla (EUCAP Sahel Mali, EUTM Mali ja EUCAP Sahel Niger). Yhteistyön lujittaminen alueella, mukaan lukien YTPP:n puitteissa toteutettavien toimien kehittäminen esimerkiksi koulutuksen ja valmiuksien kehittämisen osalta, kulkee käsi kädessä Sahelissa toteutettavien YTPP-operaatioiden ja muiden EU-välineiden sekä jäsenvaltioiden alueella toteuttamien hankkeiden välisen koordinoinnin vahvistamisen kanssa, erityisesti turvallisuuden ja kehityksen edistämistä valmiuksia kehittämällä koskevan aloitteen puitteissa. Keski-Afrikassa toteutettava Kongon demokraattisen tasavallan turvallisuusalan uudistusta koskeva Euroopan unionin neuvonta- ja avustusoperaatio (EUSEC RDC) päättyi kesäkuussa. Operaatio on tarjonnut yli kymmenen vuoden ajan käytännön tukea turvallisuusalan uudistukselle antamalla neuvontaa ja avustusta asiaankuuluville Kongon viranomaisille. Keski-Afrikan tasavallassa toteutettava Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alan (YTPP) sotilaallinen neuvontaoperaatio (EUMAM RCA), joka käynnistettiin keväällä 2015, korvattiin 16. heinäkuuta 2016 Keski-Afrikan tasavallassa toteutettavalla Euroopan unionin YTPP-sotilaskoulutusoperaatiolla (EUTM RCA), mikä on osoitus vahvasta EU:n sitoumuksesta palauttaa maahan rauha ja vakaus.

Afganistanissa toteutettava EUPOL Afganistan -siviilioperaatio päättyy 31. joulukuuta 2016. EU sitoutuu kuitenkin jatkossakin tukemaan siviiliturvallisuusalaa antamalla rahoitustukea (320 miljoonaa euroa vuodessa pääasiassa Afganistanin lain ja järjestyksen erityisrahastolle (LOFTA) vuoteen 2020 asti) sekä poliittisin ja diplomaattisin keinoin.

HYBRIDIUHAT

Ulkoasiainneuvoston toukokuussa 2015 antaman tehtävän johdosta komissio ja korkea edustaja esittivät 6. huhtikuuta 2016 yhteisen tiedonannon "Yhteinen kehys hybridiuhkien torjumiseksi". Yhteisessä tiedonannossa esitetään noin 22 toteutettavissa olevaa ehdotusta. Ne keskittyvät seuraaviin neljään pääalueeseen:

1. tilannetietoisuuden parantaminen (EU:n hybridianalyysikeskus on tämän aloitteen ydin);
2. sietokyvyn lisääminen, mukaan lukien kriittisen infrastruktuurin turvaaminen EU:n ja sen kumppaneiden suojelemiseksi hybridiuhkilta;
3. kriiseihin reagoiminen ja niistä palautuminen;
4. yhteistyön lisääminen Naton kanssa.

Neuvosto suhtautui yhteiseen tiedonantoon myönteisesti. Lähikuukausien aikana toteutetaan seuraavat ehdotetut toimet yhdessä ja ottaen asianmukaisesti huomioon jäsenvaltioiden, komission ja korkean edustajan menettelyt ja toimivalta: a) EU:n hybridianalyysikeskus on perustettu, ja se on jo saavuttanut alustavan toimintavalmiuden; b) eräs jäsenvaltio on saanut päätökseen tilanneselvityksen ja harkitsee aktiivisesti tutkimusta harjoittavan sekä koulutusta ja harjoituksia järjestävän monikansallisen eurooppalaisen osaamiskeskuksen perustamista; c) EU:n ja Naton toimielinten johtajien yhteisen julistuksen mukaisesti ja noudattaen kummankin organisaation osallistumisen sekä päätöksenteon riippumattomuuden periaatteita yksiköt ovat tehostaneet yhteistyötä ja koordinointia Naton kanssa esimerkiksi tilannetietoisuuden, kyberturvallisuuden, kriisintorjunnan ja -hallinnan sekä strategisen viestinnän kaltaisilla keskeisillä aloilla; d) EUH ja komission yksiköt ovat julkaisseet EU:n yhteisen operatiivisen protokollan hybridiuhkien torjumiseksi varmistaakseen asianmukaiset hälytykset EU:n poliittisen kriisitoiminnan integroitujen järjestelyjen (IPCR) ja kriisinhallintamekanismien puitteissa; e) EUH:n ja komission yksiköiden on määrä laatia heinäkuuhun 2017 mennessä edistymistä arvioiva raportti.

YTPP-KUMPPANUUDET

EU:n ja **kolmansien maiden** sekä **alueellisten ja kansainvälisten järjestöjen** välisiä turvallisuuden, puolustuksen ja kriisinhallinnan alan kumppanuuksia on vuoden 2016 mittaan kehitetty jatkuvasti tavoitteena tukea EU:n operatiivisia YTPP-toimia ja sen kasvavaa maailmanlaajuisia roolia turvallisuus- ja puolustuspoliittisena toimijana. **EU:n ja Naton välisen yhteistyön** suhteen EU tarkastelee kesäkuun Eurooppa-neuvoston ja heinäkuussa Varsovassa pidetyn Naton huippukokouksen sekä EU:n ja Naton toimielinten johtajien yhteisen julistuksen perusteella keinoja tehdä **jatkuvaa laaja-alaista yhteistyötä**, vastata EU:n jäsenvaltioiden ja Nato-maiden toiveeseen kumppanuuden kehittämisestä (operaatioalueilla, kyber- ja meriturvallisuuden aloilla sekä valmiuksien kehittämisessä) sekä valmistella maaperää kumppanuutemme lujittamiseksi entisestään, etenkin hybridiuhkien alalla ja tuettaessa kumppaneitamme idässä ja etelässä kehittämään valmiuksiaan, täydellisen avoimuuden hengessä ja kunnioittaen täysin kummankin organisaation päätöksenteon riippumattomuutta ja menettelyjä ja perustuen osallistavuuden periaatteeseen ja ollen vaikuttamatta yhdenkään jäsenvaltion turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen.

EU pyrkii tiivistämään edelleen yhteistyötään **YK:n** kanssa kriisinhallinnan ja rauhanturvaamisen aloilla myös käyttämällä YTPP:tä täydentämään YK:n rauhanturvatoimia. EU:n ja YK:n ohjauskomitea käsittelee konkreettisia toimenpiteitä, jotka liittyvät erityisesti yhteistyöhön Sahelin alueella, Keski-Afrikan tasavallassa, Afrikan sarvessa ja Libyassa. EU:n ja YK:n ohjauskomitea käsittelee konkreettisia toimenpiteitä, jotka liittyvät erityisesti yhteistyöhön Sahelin alueella, Keski-Afrikan tasavallassa, Afrikan sarvessa ja Libyassa.

Kumppaneina olevat kolmannet maat tukevat edelleen aktiivisesti **operatiivisia YTPP-toimia**, samalla kun **YTPP:stä ja koulutuksesta** käydään **säännöllisiä kuulemisia**. Tammikuussa 2016 kahdeksaan YTPP-operaatioon osallistui yhteensä 350 henkilöstön jäsentä ja sotilasta, jotka oli lähetetty 11 kumppanimaasta, ja joukko uusia **osallistumista koskevia puitesopimuksia** on saatu päätökseen.

ENP:n uudelleentarkastelussa (yhteinen tiedonanto Euroopan naapuruuspolitiikan uudelleentarkastelusta, 18. marraskuuta 2015, neuvoston päätelmät 14. joulukuuta 2015) korostettiin turvallisuusnäkökohtien merkitystä työskenneltäessä EU:n kumppanien kanssa. ENP:n turvallisuusulottuvuuden täytäntöönpanossa tavoitteena on edelleen tukea kumppaneita ja varmistaa, että ne selviytyvät paremmin turvallisuushkista ja ovat paremmin valmistautuneita ehkäisemään konflikteja ja kriisejä sekä vastaamaan niihin ja siten vakauttavat EU:n naapurustoa. Tämä on yhdenmukaista EU:n globaalistrategiassa esitetyn lähestymistavan kanssa. Monilla muilla EU:n toiminnan osa-alueilla (turvallisuuden ja kehityksen edistämistä valmiuksia kehittämällä koskeva aloite, turvallisuusalan uudistus, yhteistyö hybridiuhkien torjunnan ja merellisen turvallisuuden aloilla) on potentiaalia tehostaa entisestään YTPP:hen liittyviä EU:n kumppanuuksia kokonaisvaltaisen lähestymistavan puitteissa, yhdessä muiden keinojen ja välineiden kanssa.

Mitä tulee prioriteettimme **ihmisoikeuksiin ja sukupuolten tasa-arvoon YTPP:ssä**, pääpaino on edelleen ihmisoikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon sisällyttämistä YTPP:hen koskevan perustasotutkimuksen kehittämisessä ja toteuttamisessa (neuvoston päätelmät, 18. toukokuuta 2015). Tutkimuksessa kartoitetaan, miten olemme edistyneet pyrkimyksissämme ottaa ihmisoikeudet ja sukupuolten tasa-arvo erottamattomaksi osaksi YTPP:tä. Uuden ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan toimintasuunnitelman mukaisesti toteutetaan myös jatkotoimia, jotka liittyvät YTPP-operaatioiden henkilöstön käyttäytymis- ja kurinpitosääntöjen täytäntöönpanoon.

PUOLUSTUSVOIMAVARAT / PUOLUSTUSYHTEISTYÖ

Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2013 ja kesäkuussa 2015 antamien päätelmien mukaisesti EU jatkaa laajemman eurooppalaisen puolustusyhteistyön edistämistä ja helpottamista, jotta varmistetaan, että Euroopalla on käytettävissään keskeiset sotilaalliset voimavarat. EU:n globaalistrategiassa todetun mukaisesti eurooppalaisten on kyettävä suojelemaan Eurooppaa, reagoimaan ulkoisiin kriiseihin ja avustamaan kumppaneitamme turvallisuus- ja puolustusvalmiuksien kehittämisessä suorittaen näitä tehtäviä yhteistyössä toisten kanssa.

EU:n voimavarojen kehittämisessä on keskityttävä kriittisiin edellytyksiin ja puutteisiin sekä kiinnitettävä enemmän huomiota yhteistyöhankkeisiin Euroopan puolustusviraston avustuksella. Työtä jatketaan Eurooppa-neuvoston vuonna 2013 hyväksymien neljän tärkeimmän EU:n ohjelman (ilmatankkaus, kauko-ohjatut ilma-alusjärjestelmät, valtiollinen satelliittiviestintä ja kyberpuolustus) lujittamiseksi sekä mahdollisten uusien hankkeiden toteuttamiseksi. Käytettävyyden kannalta on tärkeää varmistaa, että voimavarojen kehittämisessä keskitytään todelliseen tuotokseen eli voimavaroihin, joita jäsenvaltiot ovat valmiit hankkimaan mahdollisia henkilöstön lähettämisiä varten.

Samanaikaisesti jatketaan toimia kauaskantoisemman ja järjestelmällisemmän eurooppalaisen puolustusyhteistyön edistämiseksi. Lisää edistystä on odotettavissa lähinnä Euroopan puolustusviraston tekemän työn (muun muassa erityisen toimintakehyksen täytäntöönpano täydellisen täytäntöönpanoselvityksen esittämiseksi vuonna 2017 ja EU:n voimavarojen kehittämistä koskevan menettelyn parantaminen) ja Euroopan puolustusalan toimintasuunnitelman (EDAP) kehittämistä koskevan komission aloitteen ansiosta. Nämä aloitteet auttavat EU:ta vastaamaan EU:n globaalistrategiassa määriteltyihin erilaisiin haasteisiin ja niitä vastaaviin puolustusvoimavaroja koskeviin tarpeisiin ja prioriteetteihin.

Etenkin EDAPin, joka on määrä hyväksyä vuonna 2016, pitäisi auttaa edistämään puolustusalan tutkimusta ja teknologiaa Euroopan puolustusalan teollisen ja teknologisen perustan vahvistamiseksi ja tulevaisuuden voimavarojen valmistelemiseksi. Tältä osin puolustusalan tutkimusta koskeva valmistelutoimi, joka luo edellytykset mahdolliselle EU-rahoitteiselle erityisohjelmalle, on keskeinen osa tätä kehitystä; muita suunniteltuja aloja ovat varsinkin teollisuuspolitiikka/sisämarkkinat, toimitusvarmuus ja kannustimet.

Työ etenee myös Naton kanssa tavoitteena säilyttää johdonmukaisuus sotilasvoimavarojen kehittämisessä, kun tarpeet ovat osin samoja, ja vahvistaa täydentävyyttä tällä alalla. EU:n ja Naton välistä tiivistä vuorovaikutusta tarvitaan sekä yhteistyöhankkeiden että toimintaprosessien osalta.

KANSAINVÄLINEN TURVALLISUUS

EU jatkaa Euroopan turvallisuuspolitiikan ulkoisen ulottuvuuden kehittämistä ja vahvistaa edelleen unionin sisäistä ja ulkoista turvallisuutta koskevan politiikan johdonmukaisuutta. On hyväksytty useita turvallisuuspolitiikkaan vaikuttavia strategisia asiakirjoja, kuten yhteiset tiedonannot, jotka koskevat EU:n laajuisen strategisen kehyksen osatekijöitä turvallisuusalan uudistuksen tueksi ja yhteistä kehystä hybridiuhkien torjumiseksi. Niiden täytäntöönpano vahvistaa EU:n ulkoisen toiminnan välineiden täydentävyyttä ja vaikuttavuutta. Tätä varten EU toteuttaa myös uusia toimia lisätäkseen kumppanimaiden kanssa tehtävää yhteistyötä, joka koskee turvallisuuden ja kehityksen edistämistä valmiuksia kehittämällä. Euroopan puolustusalan toimintasuunnitelmaa ja avaruusstrategiaa koskevat tiedonannot hyväksyttäneen vuoden 2016 loppuun mennessä. ENP:n uudelleentarkastelun täytäntöönpano sekä rauhaa ja vakautta edistävän välineen vuoden 2017 väliarvioinnin valmistelu tarjoavat mahdollisuuksia jatkaa turvallisuuspolitiikan ja konfliktinestotavoitteiden valtavirtaistamista. Työ jatkuu YTPP-operaatioiden kyberresilienssin lisäämiseksi ja EU:n kyberdiplomatian vahvistamiseksi. Merialan monenvälisyyttä edistetään ja merellisiä valmiuksia lisätään turvallisuutta ja puolustusta varten. EU:n konfliktien varhaisvaroitussjärjestelmää testataan kahdesti vuonna 2016, ja tulokset otetaan huomioon varhaisvaroitustoimintaa koskevissa prioriteeteissa. Kokonaisvaltaisen lähestymistavan osana tullaan jatkamaan konfliktien ja kriisien yhteistä analysointia, jonka tavoitteena on tukea konfliktialueilla ja epävakaisissa oloissa sovellettavan EU:n strategisen lähestymistavan muotoilua ja tarkistamista. Komission yksiköt ja EUH panevat jatkossakin täytäntöön EU:n poliittisen sitoumuksen, joka koskee välitystoiminnan käyttöönottoa ja edistämistä ensimmäisenä välineenä kehittyvien ja meneillään olevien kriisitilanteiden ratkaisemiseksi. Tähän liittyen unioni tukee edelleen erityisiä rauhanprosesseja esimerkiksi Libyassa ja Syyriassa sekä rauhanprosessin loppuun saattamisen jälkeistä tilannetta esimerkiksi Kolumbiassa ja Myanmarissa/Burmassa.

EU jatkaa politiikkojaan, joiden tavoitteena on vahvistaa yleisen aseriisunnan arkkitehtuuria ja monenvälisiä asensukujärjestelyjä. Tämä pitää sisällään jatkuvia diplomaattisia toimia Lähi-itään perustettavan joukkotuhoojasta vapaan vyöhykkeen aikaansaamiseksi. Laittomien pienaseiden ja kevyiden aseiden muodostamaan uhkaan puututaan jatkossakin kansainvälisen yhteistyön avulla ja tukemalla konkreettisia hankkeita kolmansissa maissa. Vuoden 2016 jälkipuoliskolla tärkeitä prioriteetteja ovat biologisten aseiden kieltosopimuksen tarkistuskonferenssin valmistelu ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1540(2004) kattava tarkistus. EU ja sen jäsenvaltiot ovat jo pitkään olleet sitoutuneita tavanomaisia aseita koskevaan yleissopimukseen. EU odottaa, että joulukuussa 2016 pidettävä viides tarkistuskonferenssi antaa uutta pontta tällä tärkeälle välineelle. EU tukee myös kansainvälisiä pyrkimyksiä ulkoavaruuden turvallisuuden parantamiseksi.

EU tekee työtä vahvistaakseen kansainvälisen terrorismin torjuntaa monenvälisen yhteistyön, poliittisen vuoropuhelun ja kolmansille maille annettava konkreettisen tuen turvin. Tässä työssä tullaan varmistamaan sisäisen ja ulkoisen politiikan välillä tarvittava yhdenmukaisuus. EU tukee väkivaltaisen ekstremismin ehkäisemistä koskevaa toimintaohjelmaa, jonka YK:n pääsihteeri esitteli vuoden 2016 alussa, sekä työtä väkivaltaisten ääriliikkeiden torjunnan valtavirtaistamiseksi terrorisminvastaisissa toimissa ja muissa asiaan liittyvissä toimissa, jotka koskevat muun muassa strategista viestintää, radikalisoitumista ja terrorismiin osallistuvia vierastaistelijoina. Neuvoston päätelmien ja Eurooppa-neuvoston jäsenten helmikuussa 2015 antaman julkilausuman seurauksena toimien painopiste on edelleenkin välittömässä naapurustossamme: Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan maissa (MENA-alue) sekä Turkissa ja Länsi-Balkanilla, unohtamatta kuitenkin laajempaa arabimaailmaa, Sahelin aluetta ja Afrikan sarvea sekä Keski- ja Kaakkois-Aasiaa. Keskeisiä suoritteita ovat tiiviin vuoropuhelun ylläpitäminen ensisijaisten maiden kanssa käymällä terrorismin torjuntaa käsitteleviä kahdenvälisiä korkean tason poliittisia vuoropuheluja, terrorismin torjuntaa koskevien toimintasuunnitelmien viimeistely kyseisten maiden ja erityisesti Libanonin, Jordanian, Tunisian ja Turkin kanssa ja EU:n tuen vahvistaminen tältä pohjalta konkreettisten hankkeiden avulla, EU:n terrorismintorjunnan asiantuntijoiden verkoston laajentaminen Sahelin ja Länsi-Balkanin alueelle, väkivaltaisten ääriliikkeiden torjuntaa nuorten keskuudessa käsittelevien korkean tason seminaarien järjestäminen, ja ennalta ehkäisevien toimien keskittäminen konfliktien ja väkivaltaisten ääriliikkeiden estämistä koskeviin prioriteetteihin, jotka määritellään EU:n varhaisvaroitusmenettelyn avulla.

EUH tukee edelleen korkeaa edustajaa tämän pyrkinessä varmistamaan yhteisen kattavan toimintasuunnitelman täytäntöönpano siten, että Iranin ydinohjelmaa käytetään puhtaasti rauhanomaisiin tarkoituksiin.

Korkea edustaja aikoo jatkossakin ehdottaa uusia tai muutettuja rajoittavia toimenpiteitä, yksipuoliset toimenpiteet mukaan lukien, kansainvälisen poliittisen ja turvallisuustilanteen kehitykseen vastaamiseksi sekä osana EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Mahdollisiin tärkeisiin alueisiin kuuluvat terrorismin torjunta, Venäjä/Ukraina, Syyria, Pohjois-Korea ja Libya. Korkea edustaja aikoo niin ikään esittää tarvittavat ehdotukset YUTP-päätöksiksi sekä yhdessä komission kanssa ehdottaa tarvittavia asetuksia YK:n toimenpiteiden panemiseksi täytäntöön mahdollisimman pian, jotta niitä sovellettaisiin yhtenäisesti EU:n jäsenvaltioissa.

GLOBAALIT KYSYMYKSET

Kestävän kehityksen toimintaohjelman (Agenda 2030) täytäntöönpano tarjoaa tilaisuuden vahvistaa turvallisuuden ja kehityksen välistä yhteyttä. Kestävän kehityksen tavoitteiden avulla voidaan lisätä EU:n politiikkojen sisäisten ja ulkoisten ulottuvuuksien välistä johdonmukaisuutta.

IHMISOIKEUDET

Kun otetaan huomioon ennennäkemätön muuttoliikekriisi, jatkuvat konfliktit useissa maissa ja myös EU:n lähialueilla sekä ihmisoikeuksien puolustajiin ja kansalaisyhteiskuntaan yhä enenevässä määrin kohdistuneet häirintä ja hyökkäykset, vuosi 2016 jää mieleen poikkeuksellisten ihmisoikeushaasteiden vuotena EU:ssa. Nämä haasteet edellyttävät EU:lta päättäväisiä toimia ihmisoikeusnormien ja syrjintäkiellon ylläpitämiseksi, siviilien suojelemiseksi, naisten ja tyttöjen oikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi ja ihmisoikeuksien puolustajien tukemiseksi samalla kansalaisyhteiskuntaa vahvistaen. Maaliskuussa 2016 korkea edustaja käynnisti tietoisuuden lisäämiseksi ihmisoikeushaasteista maailmassa ja keskustelun käymiseksi ihmisoikeusalan prioriteeteista EU:n ulkopolitiikassa #EU4HumanRights -aloitteen, jossa EU:n toimielimet ja jäsenvaltiot ovat tosiasiallisesti mukana. Kesäkuussa 2016 annetuissa neuvoston päätelmissä vahvistettiin uudelleen EU:n vahva tuki yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskeville YK:n suuntaviivoille ja annettiin täysi tuki yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia käsittelevän YK:n työryhmän arvokkaalle työlle.

EU:n ulkoasiainministerit hyväksyivät heinäkuussa 2015 uuden ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan toimintasuunnitelman, jossa määritellään EU:n prioriteetit seuraaviksi viideksi vuodeksi. Toimintasuunnitelmalla varmistetaan, että vuoden 2012 ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n strategiakehyksen täytäntöönpano jatkuu, ja ohjataan EU:n ihmisoikeuksiin liittyvää toimintaa vuonna 2016 ja siitä eteenpäin. Sen tavoitteena on puuttua paremmin ongelmiin kohdentamalla toimia sekä käyttämällä järjestelmällisesti ja koordinoitusti kaikkia EU:n välineitä, erityisesti EU:n suuntaviivoja, välineistöjä ja muita sovittuja kantoja, sekä ulkoisen toiminnan rahoitusvälineitä, erityisesti demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevaa eurooppalaista rahoitusvälinettä (EIDHR).

Monenvälisellä tasolla EU on edelleen ihmisoikeuksien yleismaailmallisen edistämisen ja suojelun voimakas puolestapuhuja, joka toimii etenkin YK:n yleiskokouksen kolmannessa komiteassa ja YK:n ihmisoikeusneuvostossa. Vuonna 2016 EU edistää aihekohtaisia prioriteettejaan kannattamalla syksyllä 2016 YK:n yleiskokouksen päätöslauselmia kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanon keskeyttämisestä, lapsen oikeuksista ja uskonnon- ja vakaumuksenvapaudesta sekä maakohtaisia päätöslauselmia. EU on kannattanut vahvasti ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa kestävän kehityksen tavoitteisiin, jotka hyväksyttiin syyskuussa 2015 kestävän kehityksen toimintaohjelmassa (Agenda 2030). Agenda 2030:n täytäntöönpano on alkanut, ja EU tukee myös vuonna 2016 ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa.

EU painostaa johdonmukaisesti kumppanimaiden hallituksia kunnioittamaan yhdistymisvapautta ja suojelemaan ihmisoikeuksien puolustajia, myös julkisissa lausunnoissa. EU:n ja jäsenvaltioiden diplomaatit jatkavat tarvittaessa oikeudenkäyntien seuraamista ja vierailuja pidätettyjen aktivistien luona kymmenissä maissa.

Kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien ja ihmisoikeuksien puolustajien tukeminen on edelleen vuonna 2016 yksi EU:n pääprioriteeteista. EU tukee YK:n ihmisoikeusneuvostossa ja YK:n yleiskokouksessa kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia ja ihmisoikeuksien puolustajia koskevia päätöslauselmia ja hyödyntää jatkossakin rahoitusvälineitään, kuten ihmisoikeuksien puolustajille tarkoitettua EIDHR:n hätärahastoa. Uusi ihmisoikeuksien puolustajille suunnattu EIDHR-rahoitteinen mekanismi "ProtectDefenders.eu" käynnistettiin syksyllä 2015, ja sillä odotetaan olevan suuri merkitys vuonna 2016.

Neuvoston marraskuussa 2015 hyväksymän siirtymäkauden oikeusjärjestelyjen tukea koskevan EU:n toimintapolitiikan kehyksen täytäntöönpanoa jatketaan, jotta lujitetaan EU:n toiminnan johdonmukaisuutta tällä alalla sekä annetaan ohjausta EU:n ja sen jäsenvaltioiden henkilöstölle. Tässä yhteydessä EU vahvistaa jälleen Kansainvälistä rikostuomioistuinta vahvasti tukevan politiikkansa.

Naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien suojeleminen ja toteutuminen sekä oikeuksien käyttö ja sukupuoleen perustuvan väkivallan torjunta olivat edelleen korkealla EU:n asialistalla. Vuonna 2015 globaalista "Naiset, rauha ja turvallisuus" -ohjelmasta tehtiin korkean tason arviointi, minkä jälkeen vuonna 2016 EU keskittyy muun muassa lisäämään naisten osallistumista konfliktien ehkäisyyn ja ratkaisemiseen, ehkäisemään konflikteissa esiintyvää seksuaalista ja sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa ja puuttumaan siihen sekä ottamaan huomioon sukupuolinäkökulman torjuttaessa uusia uhkia, kuten terrorismia ja väkivaltaisia ääriliikkeitä.

MUUTTOLIIKE

Muuttoliike säilyy EU:n yleisen ulkopolitiikan olennaisena osana ja työskentelyä tehostetaan noudattaen sitoumusta kokonaisvaltaiseen ja maantieteellisesti tasapainoiseen lähestymistapaan Euroopan muuttoliikeagendan pohjalta. EU:n ja Turkin yhteisen julkilausuman täytäntöönpano jatkuu, ja EU tukee Länsi-Balkanin maita. Muuttovirtoja keskisellä Välimerellä on vähennettävä, jolloin saadaan pelastettua ihmishenkiä ja hajotettua salakuljettajien liiketoimintamalli. EU jatkaa yhteistä työtä useiden keskeisten kumppanimaiden kanssa Afrikassa ja Aasiassa. Samaan aikaan EU jatkaa avun ja tuen tarjoamista etulinjassa oleville EU:n jäsenvaltioille ulkorajojen valvonnan varmistamiseksi ja hallitsemattomien muuttovirtojen välttämiseksi. EU tekee yhteistyötä kumppaniasemassa olevien kolmansien maiden kanssa kumppanuutta koskevan puitesopimuksen panemiseksi täytäntöön tavoitteena parantaa muuttoliikkeen hallintaa, vähentää laittomia muuttovirtoja ja lisätä palautuksia. Pyrimme käsittelemään laittoman muuttoliikkeen ja pakkomuuton perimmäisiä syitä luomalla vahvoja kumppanuuksia lähtö- ja kauttakulkumaiden sekä vastaanottavien kolmansien maiden kanssa hyödyntäen täysin olemassa olevia toimintapolitiikkoja, prosesseja ja ohjelmia.

EU muistuttaa tarpeesta vahvistaa EU:n ulkorajojen valvontaa, jotta saavutetaan sekä muuttoliikettä että turvallisuutta koskevat tavoitteet Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2015 ja kesäkuussa 2016 antamien päätelmien mukaisesti.

Lisäksi EU tunnustaa helmikuussa 2016 annettujen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti merirajojen erityispiirteet.

Korkean tason vuoropuhelut lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa ovat olleet tärkeä väline pyrittäessä tuomaan johdonmukainen ja kattava muuttoliikkeyhteistyö yleisten poliittisten vuoropuheluiden osaksi myös palauttamis- ja takaisinotto- sekä turvallisuusnäkökohtien osalta. Nyt näitä vuoropuheluja laajennetaan ja syvennetään toteuttamalla vahvemmat kumppanuudet muun muassa niiden keskeisten alkuperä- ja kauttakulkumaiden kanssa, jotka on yksilöity 7. kesäkuuta 2016 annetussa komission tiedonannossa uudesta kumppanuuskehyksestä, noudattaen Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2016 antamia päätelmiä. Samalla laajennetaan alueellista yhteistyötä hyödyntämällä muun muassa Khartumin ja Rabatin prosesseja, Prahan prosessia sekä Budapestin prosessia / silkkiteiden maiden kumppanuutta. Näitä ponnisteluja tuetaan käyttämällä EU:n Afrikka-hätärahaston resursseja entistä strategisemmin sekä perustamalla kunnianhimoinen ulkoinen investointiohjelma, jolla puututaan muuttoliikkeen perimmäisiin syihin ja edistetään muiden kehitystavoitteiden saavuttamista.

Vastaavasti (11.–12. marraskuuta 2015 hyväksytyn) Vallettan toimintasuunnitelman täytäntöönpanon yhteydessä EU varmistaa kaikkia viittä pilaria koskevat jatkotoimet niin palautuksen, takaisinoton kuin uudelleenkotouttamisenkin suhteen ja turvallisuusnäkökohtia unohtamatta. EU aikoo myös varmistaa asianmukaiset jatkotoimet itäisen Välimeren ja Länsi-Balkanin reittiä käsitelleen korkean tason konferenssin (8. lokakuuta 2015) hyväksymässä julistuksessa esitetyille keskeisille toimille.

EU jatkaa yhteistyötä Pohjois-Afrikassa, Sahelin alueella ja Afrikan sarvessa olevien eteläisten kumppaniensa kanssa salakuljettajien liiketoimintamallin hajottamiseksi ja rajavalvontavalmiuksien vahvistamiseksi myös YTPP-operaatioiden avulla.

Syyskuussa 2016 pakolais- ja muuttovirtoja käsitellyt YK:n yleiskokouksen huippukokous korosti sitä, että kyse ei ole Euroopan ongelmasta vaan mittavasta globaalista haasteesta, ja pyrki varmistamaan kansainvälisen yhteisön vahvan sitoutumisen, jotta lujitettaisiin ajatusta siitä, että nyt käsillä olevan kysymyksen ratkaiseminen on koko maailman vastuulla. Huippukokouksen seuranta ja kahden sopimuksen laatiminen ovat avainasemassa.

EU on edelleen äärimmäisen valppaana laittoman muuttoliikkeen mahdollisten uusien reittien suhteen ja toteuttaa toimenpiteitä, jotka saattavat olla tältä osin tarpeen. EU:n toimet kohdennetaan nopeasti uudelleen, jos vaihtoehtoiset reitit äkillisesti ruuhkaantuvat sen jälkeen kun Länsi-Balkanin reitti on tosiasiallisesti suljettu.

EU pitää voimassa sitoumuksensa taata turvallisuus ja ihmisoikeudet kaikille muuttajille ja pakolaisille ja erityisesti enenevässä määrin saapuville naisille ja lapsille. Komission toukokuussa 2015 hyväksymässä Euroopan muuttoliikeagendassa painotettiin ihmisoikeuksien kunnioittamista kaikissa toimintaloikoissa. Afrikan ja Euroopan johtajat korostivat Vallettan huippukokouksessa muuttajien ihmisoikeuksien suojelemisen merkitystä. Tämä sitoutuminen muuttajien ja pakolaisten ihmisarvon kunnioittamiseen vahvistettiin uudestaan itäisen Välimeren ja Länsi-Balkanin reittiä käsitelleessä korkean tason konferenssissa. Vuonna 2016 EU toteuttaa lisätoimia pakolaisten ja muuttajien suojelemiseksi naapurimaissa, vastaanottajayhteisöjen tukemiseksi sekä sen varmistamiseksi, että EU:n ulkoiset toimet muuttoliikkeen alalla ovat ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisen pakolaisoikeuden mukaisia, palauttamiskiellon periaate mukaan lukien. Näitä toimia vahvistetaan myös uuden kumppanuuskehyksen täytäntöönpanossa, mikä tapahtuu korkean edustajan johdolla.

VAALITARKKAILU JA DEMOKRATIA

Demokratiaan kohdistuu paineita maailmanlaajuisesti, ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet kutistuvat. EU:lla on tärkeä rooli instituutioiden, järjestöjen ja toimijoiden toiminnan edistämisessä ja tukemisessa tukahduttamistoimien lisääntyessä.

EU:sta on tullut keskeinen toimija demokratian tukemisessa osittain vaalitarkkailuvaltuuskuntiensa uskottavuuden ansiosta. Valtuuskunnat soveltavat korkeatasoisia rehellisyys- ja riippumattomuusnormeja kansainvälisen vaalitarkkailun periaatejulistuksen mukaisesti. EU uudisti sitoumuksensa periaatejulistukseen vuoden 2015 ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan toimintasuunnitelman yhteydessä.

EU:n vaalitarkkailuvaltuuskunnan suositukset ovat keskeinen keino pitää yhteyttä kaikkiin kumppaneihin tulevien vaaliprosessien parantamiseksi, ja EU on sitoutunut entistä vahvemmin sekä EU:n että Etyjin/ODIHR:n vaalitarkkailuvaltuuskuntien suositusten perusteelliseen seurantaan. Kyseiset suositukset otetaan nykyään johdonmukaisesti esiin kumppanimaiden kanssa käytävässä poliittisessa vuoropuhelussa, ja ne vaikuttavat EU:n vaaliavun muotoiluun. Uudessa ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa korostetaan lisäksi tarvetta vahvistaa parhaita käytäntöjä EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntien tehokkaan seurannan varmistamiseksi.

EU saattoi demokratiatukea koskevan pilottihankkeensa päätökseen helmikuussa 2016 lisätäkseen demokratiatyönsä johdonmukaisuutta. Useat EU:n edustustot yhdessä paikalla olevien jäsenvaltioiden kanssa vahvistivat yhteistä analyysia kumppanimaidensa demokratiahaasteista ja määrittelivät toiminta-aloja, joilla on mahdollisuuksia toimia yhdessä kumppanimaan kanssa räätälöidyllä ja tehokkaalla tavalla. Demokratiaa koskevia toimintasuunnitelmia laaditaan vuonna 2016.

Pilottihankkeessa todettiin, että EU:n tukea demokraattisille instituutioille on laajennettava keskittymällä valtion instituutioiden ja kansalaisten väliseen vuorovaikutukseen, lainsäätäjien tukemiseen, poliittisten puolueiden ja kansalaisten välisen yhteyden vahvistamiseen, paikallisen demokratian tukemiseen sekä niiden perinteisten toimijoiden tavoittamiseen, joilla on oma roolinsa demokratian vahvistamisessa. Siinä myös kannustettiin lisäämään demokratia-analyysien, maakohtaisten ihmisoikeusstrategioiden ja kansalaisyhteiskunnan etenemissuunnitelmien välistä synergiaa. EU sitoutuu demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevassa toimintasuunnitelmassaan vahvistamaan toimiaan, joilla tuetaan monipuoluejärjestelmiä ja poliittisia puolueita sekä parlamentteja poliittisen tilan laajentamiseksi, ja lujittamaan vaalitarkkailuvaltuuskuntien ja laajemman demokratiatuen välistä yhteyttä. EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntien suositusten järjestelmällisempi seuranta, myös vaaliavun muodossa, edistää tämän tavoitteen saavuttamista.

Eurooppalaisen demokratia rahaston suora tuki kohderyhmille rahoitetaan sen jäsenvaltioiden ja muiden sidosryhmien, kuten yksityisten säätiöiden, vapaaehtoisista maksuosuuksista saaduilla lisävaroilla. Komissio päätti kesäkuussa 2015 uuden 12 miljoonan euron tuen kohdentamisesta demokratia rahaston toimintakustannuksiin vuosiksi 2015–2018.

MUUT TOIMINTA-ALAT

Ilmastodiplomatia

Euroopan ilmastodiplomatialla oli keskeinen rooli valmisteltaessa kunnianhimoista globaalia ilmastomuutossopimusta Pariisin COP 21 -kokouksessa. Tämä myönteinen sitoutuminen maailmanlaajuisiin ilmastotoimiin sai uuden vahvistuksen EU:n ilmastodiplomatian toimintasuunnitelmassa, joka hyväksyttiin ulkoasiainneuvostossa 15. helmikuuta 2016.

EU jatkaa Pariisin sopimuksen täytäntöönpanon tukemista ja tekee yhteistyötä muiden maiden kanssa niiden suunnitellussa kansallisesti määritellyssä panoksessa vahvistamien päästövähennyssitoumusten noudattamisen tukemiseksi. Ilmastomuutoksen, luonnonvarojen, vesi mukaan luettuna, vaurauden, vakauden ja muuttoliikkeen välisten yhteyksien käsittely jatkuu. EU aikoo joidenkin kumppanimaidensa kanssa jatkaa ilmastomuutoksen vakautta horjuttavien vaikutusten tarkastelua myös laatimalla ilmastoon liittyvien riskien arviointeja ja tukemalla valmiuksien kehittämistä.

Energiadiplomatia

Energiadiplomatian ulkoiseen ulottuvuuteen liittyvät näkökohdat otettiin laajemmin huomioon EU:n toiminnassa sen jälkeen kun neuvosto oli antanut päätelmät EU:n energiadiplomatiasta ja hyväksynyt energiadiplomatiata koskevan EU:n toimintasuunnitelman heinäkuussa 2015.

Energiakumppanuuksien ja -vuoropuhelujen olisi vastaisuudessa oltava johdonmukaisia asiaan liittyvien ulkopoliittisten tavoitteiden kanssa – ilmastotavoitteet mukaan lukien – ja niillä olisi edistettävä energialähteiden, energiantoimittajien ja toimitusreittien monipuolistamista sekä turvallisia ja kestäviä vähähiilisiä ja energiatehokkaita teknologioita, ottaen huomioon EU:n yrityksille tarjoutuvat liiketoimintamahdollisuudet. Energiavuoropuheluihin olisi tarvittaessa sisällytettävä keskustelua energiaturvallisuuteen vaikuttavista maailmanlaajuisista ja alueellisista tapahtumista, ja niissä olisi mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon EU:n jäsenvaltioiden erityispiirteet ja asiaan liittyvät voimassa olevat sitoumukset. Niissä olisi myös huolehdittava siitä, että turvataan jäsenvaltioiden suvereniteetti ja suvereenit oikeudet tutkia ja hyödyntää luonnonvarojaan. EU on edelleen sitoutunut edistämään ja parantamaan mahdollisimman korkeatasoisia ydinturvallisuusstandardeja kolmansissa maissa.

Arvoihin perustuva politiikka

EU julkaisi 28. tammikuuta 2016 ensimmäisen raporttinsa "yleisen tullietuusjärjestelmän" (GSP) vaikutuksista, kuten siitä, miten GSP+-järjestelmä vaikuttaa 14:ään alhaisen tai alemman keskitulon maahan. GSP+-järjestelmä perustuu kokonaisvaltaiseen kestävä kehityksen käsitteeseen. Järjestelmässä mukana olevat maat eivät maksa tulleja harjoittaessaan useiden eri tuotteiden vientiä Euroopan unioniin. Vastineeksi niiden on täytynyt ratifioida 27 keskeistä kansainvälistä yleissopimusta, kuten YK:n ihmisoikeussopimukset ja ILO:n yleissopimukset työelämän oikeuksista – sekä suostua yhteistyöhön niiden täytäntöönpanon valvonnassa. Kaikki arvioidut 14 GSP+-edunsaajamaata ovat tehneet merkittäviä panostuksia ja osoittaneet aitoa poliittista ja institutionaalista sitoutumista, mutta lisätoimia tarvitaan. Säännöllistä seurantaa ja vuoropuhelua nykyisten edunsaajamaiden (Armenian, Bolivian, Georgian, Kap Verden, Kirgisian, Mongolian, Pakistanin, Paraguayn ja Filippiinien) kanssa jatketaan. Seuraava kaksivuotisraportti GSP-järjestelmän vaikutuksista koskee vuosia 2016–2017.

Konfliktialueiden mineraalit

EU valmistelee aktiivisesti seuraavia, mahdollisesti pidemmälle meneviä toimia useiden sellaisten hankkeiden rahoittamiseksi, joilla tuetaan konfliktialueilta ja korkean riskin alueilta peräisin olevien mineraalien vastuullista hankintaa. Jatkotoimissa otetaan huomioon saadut kokemukset meneillään olevista – nykyisellään vakautta ja rauhaa edistävän välineen alaisuuteen kuuluvista – EU:n ohjelmista, jotka koskevat OECD:n konfliktimineraaliohjeistuksen täytäntöönpanoa (EU:lta tukea 1 milj. euroa vuosina 2014–2015) sekä Suurten järvien alueen kansainvälistä konferenssia / luonnonvaroja koskevaa alueellista aloitetta (EU:lta tukea 3 milj. euroa vuosina 2014–2016).

Euroopan talousdiplomatia

Talousdiplomatian tavoitteena on osaltaan lisätä EU:n kansantalouksien vaurautta globaalissa toimintaympäristössä. Siinä käytetään hyväksi sääntelyllisiä, poliittisia, kaupallisia, taloudellisia tai kulttuurisia näkökohtia ja luodaan siten kannusteita kaupalle, yhteistyölle ja investoinneille globaalissa toimintaympäristössä hyödyntäen Euroopan vahvuuksia ja johtajuutta ja tekemällä tehokasta yhteistyötä EU:n toimijoiden välillä sekä parannetaan EU:n ulkoisten toimien johdonmukaisuutta ja tehokkuutta talouden alalla.

Aidosti yhdenmukaisen ja tehokkaan EU:n talousdiplomatiaohjelman kehittämistä on jatkettu seuraavien kulmakivien pohjalta: 1) EU:n toimintapolitiikkojen parempi koordinointi ja johdonmukaisuus, 2) paremmin jäsentyneet suhteet EU:n jäsenvaltioihin ja EU:n yrityksiin, 3) Euroopan investointipankin aseman vahvistaminen niin, että sillä olisi merkittävä rooli pk-yritysten kansainvälistämisessä sekä vakuuksien tarjoamisessa sijoittajille riskialueilla, ja 4) EU:n edustustojen aseman vahvistaminen.

VUODEN 2017 NÄKYMÄT

EU:n globaalistrategian täytäntöönpanotyö tarjoaa tulevana vuosina toimintakehyksen EU:n ulkosuhteille ja myös YUTP:lle. Strategian täytäntöönpano politiikan eri aloilla mahdollistaa sen, että EU voi vastata haasteisiin ja kriiseihin tehokkaammin ja yhtenäisemmin. Vuonna 2016 aloitettiin työskentely niiden jatkotoimien parissa, joilla pyritään lisäämään EU:n ulkoisten toimien uskottavuutta, reagoivuutta ja yhtenäisyyttä ja joiden kohdealoina ovat etenkin selviytymiskyvyn parantaminen sekä integroitu lähestymistapa konflikteihin ja kriiseihin, turvallisuus ja puolustus sekä sisäisten ja ulkoisten politiikkojen välisen yhteyden vahvistaminen, kiinnittäen huomiota muuttoliikkeeseen ja terrorismin torjuntaan, ja joita jatketaan koko vuoden 2017 ajan ja sen jälkeenkin.